

УМЕТНИЧКА ЗБИРКА "ПРВОГ МАЈА"

Рецензија

Аутор Радмила Влатковић добро познаје материју коју је проучавала и о којој пише. И сама је неко време радила у ИО „Први мај“ и као новинар пратила прве кораке ове индустрије на укључивању дела ликовне уметности у фабрички круг, у екстеријере али и у управне просторије и производне хале. Искуство „Првог маја“ у оплемењивању радних, нарочито производних просторија требало је да има и имало је позитивне резултате у производњи. Изложени радови из области скулптуре и примењених уметности у кругу фабрике били су пред очима свим посетиоцима али и свим Пироћанцима, што је имало успеха у основном ликовном образовању најширих кругова грађана. ИО „Први мај“ је у тој врсти своје споредне делатности отишла свакако најдаље и најпознатија је у целој земљи.

Аутор у раду износи основне податке о оснивању фабрике, о првим уметничким делима у екстеријеру и ентеријеру фабрике, о првим ауторима тих дела. Своје исказе потврђује текстовима углавном из локалне и фабричке штампе. То је свакако корисно јер су ти извори и аутентични и мало познати ван круга фабрике и Пирота па би могли да послуже каснијим истраживачима дела аутора заступљених у збирци или истраживачима српске уметности периода у којима су дела настала.

Уз презентацију збирке „Првогмаја“ Радмила Влатковић се лапидарно осврће на формирање уметничких збирки у прошлости, које су, кад су осниване у оквирима институција биле веома удаљене од индустријских погона као што је то случај у Пироту.

Седамдесетих година прошлог века, када су тенденције „Првог маја“ за формирањем уметничке збирке потврђене у пракси, у просторијама фабрике одржавани су *Сусрети о култури рада* у којима су учествовали угледни познаваоци те материје. Подаци које аутор износи у вези са тим културним догађањима остаће забележени као важни тренуци за културну историју Пирота.

Поменуто је да је аутор користила локалну штампу, али се није ограничила само на тај извор. Користила је селективно и друге писане изворе као и изјаве и сећања аутора заступљених у збирци.

А збирка је заиста импозантна. Обухвата 170 уметничких дела оствареним у различитим ликовним техникама. Заступљен је мозаик, витраж, таписерија, скулптура, слика, графика. Са малим изузетком стваралаца који нису познати савременој историји уметности, остала дела су радови веома познатих уметника. Има међу њима академика, професора уметничких школа, уметника овенчаних угледним наградама.

Каталожки попис уметничких радова садржи уз име аутора, углавном и његову географску провинцију, назив дела, димензије и годину у којој је дело укључено у збирку. Та година се углавном поклапа и с годином када је дело настало, што може бити од користи каснијим истраживачима. Уз свако дело аутор даје и неколико реченица коментара.

Историчар уметности Радмила Влатковић трудила се да својим исказима о делима и ауторима направи дискретну разлику у вредновању. Да није овог рада мало би познавалаца савремене ликовне уметности у нас знало да су сликари Недељко Гвозденовић, или Пеђа Милосављевић или Мића Поповић остварили значајна дела у мозаику чврсто уграђене у корпус Фабрике. Или да је сликар Градимир Петровић израдио великолепан витраж. Или да је светски познати и признати Душан Џамоња и у Пироту оставио трага свог дела.

Радмила Влатковић је у свој рад унела много труда и знања и показала истраживачке склоности и смисао за систематичност.

У време кад Фабрике али и друге организације мењају своје власнике и мењају намену, што можда чека и ИО „Први мај“ не зна се да ли ће нови управљачи имати склоности за чувањем или евентуалним обогашивањем збирке. Пренесена на папир, као што је у овом часу случај, ни једно дело из збирке не може бити изгубљено. Траг о њему постоји. И зато је овај рад веома користан.

Вера Ристић

ИМПРЕСУМ

Пројекат

Уметничка збирка „Првог маја“

Издавач

Музеј Понишавља Пирот

За издавача

Саша Јовановић

Аутор текста

Радмила Влатковић

Фотографије

Божидар Влатковић

Синиша Најдановић

Графичко-ликовно

Обликовање и припрема

Божидар Влатковић

Штампа

Златограф Пирот

Тираж

500

Хумани амбијент према мери и сензибилитету човека, да ли је то могуће унутар бетонско-челичног стакленог кубуса, хладног и јасног, у ком звоне наши кораци, у коме смо изложени погледима и у коме је хладно. У трагању за хуманом лепотом у ентеријеру, људи из фабрике „Први мај“ у Пироту, кренули су правим путем, који до лепоте води кроз склад. Јер шта друго може дати лепоту ентеријеру или екстеријеру, ако не склад? Склад који нам је понудио „Први мај“, састоји се у равнотежи између хладног и топлог, меког и чврстог, сјајног и пригушеног, природног и неприродног. Коначно између мртвог и живог! Голи зидови, празни прозори, глатки подови, сјајне површине с једне стране и таписерије, слике, графике, витражи, мозаици и скулптуре, светлост с друге стране... И ето живота! Ето амбијента у коме нас јутро пресреће са игром светлости и сенки, које дан шара по зидовима, стварајући увек нове слике. Ако се померимо, са нама се креће и наш простор, ако се умиримо, и он се одмара. Живи са нама.

Аутор

САДРЖАЈ

1. Реч аутора
2. Од уметности до пословне визије
3. Фабрика по жељи-подсетник
4. Смисао за кретање
5. Збирка ликовних дела ИО "Први мај"
 - Мозаици
 - Скулптуре
 - Витражи
 - Таписерије
 - Слике и графике
6. Закључак
7. Уметничка дела "Првог маја" остварена путем уговора
8. Каталог и картотечка обрада збирке "Првог маја"
9. Фотографије

ОД УМЕТНОСТИ ДО ПОСЛОВНЕ ВИЗИЈЕ

У врло сложеним условима живота и стварања за разлику од многих европских народа, Срби су одувек имали даровите појединце који су поред стварања других (материјалних или којих других добара) оставили и значајна остварења на пољу ликовне уметности, Тако је било вековима, тако је и сада.

Упорношћу онога који је на зло навикао, обнављано је порушено и створане су нове материјалне али и духовне вредности.

Како стваралаштво подразумева истовремено и кориснике, у првом реду наручиоце и колекционаре, у почетку су то били појединци или елите одређених друштава, односно њихове институције и установе, почев од верских до културно-просветних. Тако су прве значајне збирке уметничких предмета код нас, претежно црквених ствари, формиране при већим и богатијим манастирима, у њиховим ризницама, затим у митрополијским и владичанским резиденцијама и дворовима. Када је после 1804. дошло до стварања модерне српске државе, са свим њеним световним институцијама, почеле су да се формирају збирке на дворовима владајућих кућа Обреновића и Карађорђевића. У новије доба међу значајне сакупљаче и чуваре културних и уметничких вредности код Срба, поред специјализованих институција, као што су музеји и галерије, све се чешће јављају и важне државне институције. У репрезентативним здањима влада, скупштина, разних министарстава, у амбасадама, конзулатима и тако редом, временом је створена значајна колекција ликовних дела. Ове збирке су, квалитетом, често, равне збиркама савремене уметности које се чувају у музејима и галеријама.

Овим институцијама се придружују и многе моћне привредне и финансијске организације. Повод сакупљања уметничких дела, за разлику од оних у свету које то чине због престижа, може бити двојак: стимулисање уметника а тако и ликовног стваралаштва у целини, с једне, а оплемењивање сопствених радних простора, с друге стране.

Однос уметника и привреде у Пироту је специфичан а резултат тога је култура рада, хуманизација радног и животног простора, богат културни и ликовни живот.

Град на реци Нишави, има богату историјску и културну прошлост о чему сведоче бројни сачувани споменици културе. Исто тако, Пирот има и богату ликовну традицију која почиње од првих учитеља цртања: Милан Рогажарски¹, Коста Кларић², Карло Мађејка³ и наставника вештине: Боривоје К. Раденковић (1909-1911), Зорка Радосављевић (1911-1914), Марија Влашкалић (1919-1932), Милош Пејчић (1919-1932), Григорије Кошевој (1924-1928), Борис Расјанској (1926-1927), Оберемок Георгије (до 1953), Аполон Прокофјев (до 1937), Ленка Томашић (1930-1932), Анка Милошевић (1930-1932), Лепосава Стојановић (1932-1933), Јелена Ломић (1932-1934), Софија Живковић (1933-1936), Прутков Евгеније (1934-1940). Од 1947-1979. године основне ликовне уметности предавала је Милена Мијалковић, историчар уметности а цртање су предавали: Милица Хацимитрић, Сејмон Шепченко, Лепосава Николић, Стана Стојковић и Радомир Антић⁴.

¹ А.С.МПс.Ф.Ш,р.309/1880, Пбр.6937 и 7388/1879

² А.С.МПс.Ф.І,р. 52/180

³ Др Милутин Велимировић, Моја сећања (рукопис), САНУ, инв.бр.14325,стр.36 и АС, А.С.МПс.Ф. XXXI,р.95/1890.Пбр.10785

⁴ Илија Николић, Драгољуб Раденковић, Новица Живковић, Пиротска гимназија 1879-1979, Пирот 1979.

Ова група учитеља вештина који су, крећући се путевима својих судбина дошли у Пирот и остали у њему у току своје наставничке каријере, дала је значајан допринос развоју градског уметничког живота. Они су били добро припремљени за рад у школи, за преношење знања, и изузетно упорни у настојању да ликовни живот у Пироту отпочне свој развој упоредо са развојем српског грађанског друштва.

Почетак новог доба Пирот је дочекао доласком групе академских сликара, београдских ђака: Слободана Сотирова (1951), Чедомира Крстића (1952), Радомира Антића (1952), Вукосаве М. Велимировић (живела ван Пирота али учествовала на колективним изложбама у Пироту), Стојана Каменовића Џерија (1954), Косте Брадића (1955), Бранка Манојловића (1958) као и присуство ликовних педагога Милене Мијалковић, Василија Костића, Ђорђа Златковића и ученика средње уметничке школе у Нишу: Уроша Костића, Мирослава Стојановића Пиркета, Паје Ристића и Александра Алексића Соске. Ови сликари ће један за другим, приређивати самосталне и колективне изложбе у граду и коначно успоставити развој ликовног живота Пирота.

Као изложбени простор најчешће су коришћени: фоаје Народног позоришта, Огледни центар Библиотеке, зграда Синдиката, просторије ресторана *Експрес*, сала Дома ЈНА, делом просторије Етнографског музеја (данас Музеј Понишавља) а за мања представљања излог *Мијине књижаре* или *Панчићеве књижаре* (као што је то чинио Шепченко).

У периоду од 1956-1965. године у граду је постојало *Друштво наставника ликовних уметности Србије* са одељењем у Пироту, које је организовало самосталне и групне изложбе. Седамдесетих година забележена су и значајна гостовања изложби у сарадњи са Културно просветном заједницом, Пропагандним центром општине Пирот и Галеријом репродукција Београд. Ликовни уметници и педагози формирали су 1976. године *Друштво ликовних уметника и педагога града* а 1980. године формирано је *Друштво ликовних уметника аматера* (данас Удружење „Пиргос арт“). Тако организовани, приређивали су самосталне и колективне изложбе не само у граду већ и на страни. Учествовали су у оплемењивању пословних просторија, а годишњим појављивањем показали су резултате једногодишњег рада и тако континуирано стварали токове ликовног живота.

У периоду од 1950. до 2010. године, Пирот је добио више од 70 школованих сликара и више од 80 сликара аматера, јер је и аматеризам важан и делотворан део укупне културе града. Поред излагачке делатности, уметници Пирота имају важну улогу у уређењу ентеријера пословних и других простора; као чланови Комисија и жирија за организовани откуп уметничких дела на годишњим и пригодним изложбама. Радови ових уметника, заједно са делима уметника са стране, налазе се у радним организацијама града (Тигар, Дуванско предузеће, Драгош, Полет, Пиротекс, Суко, Банка, Болница, СО Пирот, ХЕ Пирот...)⁵. Највећи број дела пиротских уметника је у ИО „Први мај“ а заједно са делима других уметника чине велику *УМЕТНИЧКУ ЗБИРКУ „ПРВОГ МАЈА“*.

Индустрија одеће „Први мај“ се међу првим радним организацијама упустила у значајан пројекат који превазилази локалне оквире и уклапа се у европска размишљања. Екстеријери, ентеријери и паркови, испуњени су уметничким делима врхунског квалитета југословенских и светских уметника при чему је дошло до хуманизације односа уметникове мисли, радног простора и посматрача. Уметност је постала саставни део живота, као животни однос човека према човеку, човека према предмету и према природи а не само „музејско“ добро.

⁵ Попис целокупног уметничког фонда ових институција у граду, налази се у Музеју Понишавља Пирот а рађен је у периоду од 2002. до 2006. године. Попис и картотечку обраду око 840 уметничких дела, извршила је историчар уметности Радмила Влатковић. Попис Уметничке збирке „Првог маја“ вршен је 1980. године, затим 1998. и 2004. године. Процесом приватизације пиротских предузећа судбина великог броја дела је неизвесна.

Оно што посебно плени, што човека фасцинира када се нађе у простору „Првог маја“, то је тај дубоки људски хуманизам који зрачи из сваког кутка светлих просторија које су сами створили ови људи да би у њима стварали и креирали, јер и овде људски мозак истражује и укусом ваја облике одела и односе међу људима, и све то у складу духа и хармоније боја.

Утисак је спонтан да је овде, скоро увек, поштована органска веза између декорације, или орнамента, и својства основних материјала. Генерално се може рећи да је сликар својим креацијама овде почесто равноправно учествовао са архитектом, скрећући вредношћу својих детаља пажњу, истовремено, на ентеријер у целини. Јер, Фабрике су прво за људе и зато им треба изборити људско обележје. Не значи то само уградити много бетона, гвожђа, много цигала и керамике, много неонских светла. Важније је, или бар исто толико важно, очувати душу Фабрике. У томе је успех „Првог маја“.

Уметничка збирка „Првог маја“ представља својеврсни пресек српске уметности и пресек ликовног стваралаштва у граду у протеклим деценијама. Велики број капиталних дела српских уметника, представља значајно сведочанство о генези појединих уметничких концепција, достигнућима појединих уметника, као и о целокупном уметничком стваралаштву у Пироту у току друге половине прошлог века. Избор дела из Уметничке збирке „Првог маја“ излаган је у Пиротској галерији. Изложба под називом *Из ликовног фонда Првог маја – графике*, одржана је у периоду од 20. децембра 1989. до 6. јануара 1990. године. Под истим називом одржана је и изложба слика у овом простору од 11. до 28. новембра 1991. године а изложба таписерија из *Првомајске галерије* одржана је од 6. до 18. маја 1992. године.

Идеја о формирању Збирке, родила се 1968. године, десет година након изградње производног погона ИО „Први мај“. Према речима тадашњег Директора Драгана Николића, идеја је била сасвим спонтана у току разговора са академским сликаром Радомиром Антићем и вајаром Урошем Костићем⁶. Од тада је у годишњим плановима Предузећа једна од важних ставки била набавка - куповина уметничких дела. Одлуке о набавци доносиле су се на Радничким саветима из Фонда заједничке потрошње. Једна таква одлука донета је 15. септембра 1970. године, након постављања „пионирских“ радова Уроша Костића и Радомида Антића. Одлука се односила на ангажовање српских, југословенских и других уметника а у оквиру културе рада⁷.

Начин набавке уметничких дела био је путем откупа, поклона и путем размене у пословним контактима. Сврха откупа не превазилази друге захтеве од племените жеље да се поспешу ликовно стваралаштво и потребе да се естетски оплемени, учини садржајнијим и у сваком погледу вреднијим, амбијент пословног центра, једног престижног предузећа.

На тај начин садржина Збирке ликовних дела показује своје особености ликовног стваралаштва друге половине XX века. Без обзира што ови радови не представљају свеколику сложеност уметничких струјања типичних за ликовно стваралаштво тих година, ипак су довољни да се стекне прилично уверљива слика о највишим стваралачким донетима унутар сликарства у Србији тог раздобља.

⁶ Идеја је одлуком Радничког савета ИО „Први мај“ верификована и прва откупљена дела биле су скулптуре вајара Уроша Костића, професора Педагошке академије (подаци о аутору у каталогу). Креирање парковских површина и ентеријера наставио је сликар Радомир Антић. Уговоре са уметницима (постојао је шаблон), склапала је Служба за заједничке послове у „Првом мају“. Архивска грађа са одлукама, решењима и уговорима, изгорела је заједно са погоном Конфекције 1991. године. Потребни подаци и информације о начину набавке уметничких дела за Збирку, добијени су од Драгана Николића, бившег директора „Првог маја“. Податке из уговора, аутор овог текста прибавио је приликом првог пописа уметничких дела „Првог маја“ 1980. године а у циљу припреме водича кроз Збирку за потребе Трећег саветовања у култури рада.

⁷ Боривоје Костић, Драган Николић и „Први мај“ 1958-1986., Пирот 2006.

ФАБРИКА ПО ЖЕЉИ - ПОДСЕТНИК

Далеке 1958. године тридесетак кројачких радника, без ичије помоћи, са сновима и неколико машина на ножни погон отпочело је са радом у неколико радионица у граду. Пресељењем у Бег-башту, добровољним радом, великим залагањем и ентузијазмом, почели су да граде „Први мај“.

Само четири године касније већ је 170 радника радило у фабрици, отворене су прве продавнице, а размишљало се и о изградњи нове пословне хале, Изградњом се почело 1962. године. Нови производни простор опремљен је убрзо електричним машинама, набављене су парне пресе чиме су створени бољи услови рада. Брига о животној средини и друштвеном стандарду радника, постаје примарно. Истовремено са изградњом производних простора, почело се са набавком уметничких дела, озелењени су слободни простори. „...Ових дана у кругу предузећа освануле су четири скулптуре познатог академског вајара Уроша Костића, професора учитељске школе у Пироту. Постављене у амбијенту зеленила на одговарајућој позадини оне делују потпуно уверљиво. Прва од њих названа *Младост* представља девојку у седећем ставу са саксијом на рамену. Друга је названа *Нежност*. Скулптура овце и јагњета које сиса зове се *Материнство* а последња *Шумска идила*. Овако украшен парк је добио на свом изгледу...“⁸

У јесен 1968. године, почела је са радом нова фабрика, раднички ресторан, здравствена амбуланта и Управна зграда. „...На платоу иза Трафо станице, већ се назире контуре нове фонтане. Ова будућа водена лепотица, симболисаће братство и јединство наших народа и република. Наиме, у њој ће се налазити шест скулптура девојака, свака ће представљати по једну од наших република. Иначе, овај кутак биће тако преуређен да ће он бити један од најлепших у нашем парку...“⁹

Новинар истог листа је забележио и једну посету, „Друштвено-политички радници из Аранђеловца посетили су наше предузеће. Приликом овог боравка другови из Аранђеловца донели су на поклон „Првом мају“ скулптуру од керамике и садницу ретког украсног шибља...“

Селимир Јовановић, академски вајар из Београда је међу првима учествовао својим делом уређењу парковских површина. „...Скулптура је рад академског вајара Селимира Јовановића Селета, а део је изложбе *Музика у челику*, која је прошле године била организована у нашем граду у организацији Музичке омладине. Јовановић је прошле године, за време одржавања своје изложбе, посетио наше Предузеће и био одушевљен оним што је видео. Тада је изјавио да ће једну своју скулптуру поклонити Предузећу. Он је то и учинио ових дана...“¹⁰

Наредне 1973. године забележено је у штампи постављање још неколико скулптура. „...Од пре неколико дана наш парк је богатији и лепши за још три скулптуре. Скулптура *Девојка* постављена је у Плавој фонтани испред Управне зграде. Друге две *Китови* постављене су између платоа Трикотаже и Дораде. Све три су рад академског

⁸ М. Јанковић, Лепше него раније, Први мај, Пирот, 1. јун 1967, бр 14.

*Лист „Први мај“

Пирот, формиран је 1966. године. Пратио је сва збивања везана за фабрику, на 12 или 16 страна (у зависности од броја догађаја). Најпре је штампан месечно а онда двонедељно. Лист је осамдесетих година XX века штампан у сопственој штампарији где су штампане и књиге и збирке песама радника „Првог маја“ али и грађана Пирота. Лист „Први мај“ Пирот штампан је у тиражу од 4000 примерака. Престао је са радом 1992.године.

⁹ М. Јанковић, Фонтана шест Република, Први мај, Пирот, 15. септембар 1971.год., бр.76

¹⁰ М. Јанковић, Још један поклон-скулптура у нашем парку, Први мај, Пирот, 15. децембар 1972.год. бр.96

вајара Јосифа Хрличке из Београда. Тиме је наш парк добио још једног представника југословенског вајарства...“¹¹

Успостављањем сарадње са аранђеловачком смотрам уметничких остварења *Мермер и звуци* пристигла су најуспешнија дела од венчачког мермера. На свечаности поводом посете представника Симпозијума 5. октобра 1974. године, откривене су скулптуре југословенских уметника Милене Лах из Загреба и Драгана Милеуснића из Београда, *Три жене* и *Торзо*.

Поред производних погона грађени су и пратећу објекти. Тако је 1975. године завршен објекат дечјег Обданишта, за децу радника, а на његовој фасади постављене су нове скулптуре. „...На згради обданишта у његовом парку ових дана постављене су две нове скулптуре које својим обликом и уметничким изразом изазивају посебну пажњу. На згради обданишта у његовом прочељу налази се дело Николе Антова, академског вајара из Ниша *Игра младости*. У парку обданишта постављена је мермерна скулптура *Жена и музика*, рад француског уметника Доминика Лабовиеа из Париза...“¹² А наредне 1976. године резултат сарадње са аранђеловачком смотрам *Мермер и звуци* била је још једна скулптура иностраног вајара Гаспара Да Јаге из Италије *Воће и магма*.

Највећи број уметничких дела постављен је јубиларне 1978. године (поводом обележавања двадесет година постојања и рада „Првог маја“). Те године је саграђен Магацин готове робе, Изложбени павиљон за готове производе и модне ревије, уграђена је нова производна опрема са транспортном траком и рачунар за аутоматско кројење. „...Поред осталог Фабрика у свом простору данас има четрдесетак врхунских уметничких остварења. Ми смо већ доказали да фабрика не може имати само материјалну производњу већ и више од тога: да буде хумана и оплемењена средина...“ ...У фабричком ресторану Младен Србиновић је поставио мозаик *Од лука до љубичице*. Два Пироћанца, Чедомир Крстић и Радомир Антић имају своје мозаике на на новој управној згради *Жене у производном простору* и *Легенда*. Оба имају површину од 24м². У холу нове управне зграде Миша Поповић је поставио фонтану са скулптуром *Купачица*, а на зиду рељеф у мермеру...“¹³ У хали Конфекције исте године постављени су мозаици Пеђе Милосављевића и Недељка Гвозденовића на простору од 46м² *Ветерани* и *Вајарски атеље*, а фасада старе управне зграде покривена је мозаицима Миће Поповића, *Игра* и Стојана Ћелића *У част сунцу* површине 28м². Јован Кратохвил поставља у централном делу парка фонтану *Братство и јединство* површине 64м², а Миодраг Живковић у централној конфекцијској хали фонтану од клирита на површини од 36м² *Разлистала форма*. Једна од фонтана у парку Обданишта добија скулптуру Татјане Зарин *Другарство* са постољем у мозаику, а Александар Зарин, урадио је фонтану у Ресторану површине 9м² под називом *Руке*. Барљеф у бронзи под именом *Тито и народ* Нандор Глида постављен је у централној конфекцијској хали на површини од 15м². Матеја Родић и Ела Горски поставили су таписерије *Композиција* и *Контакт* површине 20м². Укупна површина под овим делима била је 320м².

Истовремено са постављањем скулптура на отвореном простору и мозаика на фасадама и у оквиру производних простора, на зидним платнима канцеларија, сала за конференције и другим просторима, већ се налазио велики број слика и графика. Поставио се, у једном моменту, и проблем простора. „...Због све већег броја ликовних дела које се налазе у Првом мају поставља се проблем смештајног простора одговарајућег класификовања по врстама и њиховог бољег представљања широј јавности. Због тога је одлучено да се у оквиру новопроектираних просторија у кругу фабрике створи посебан простор за ликовна дела...“¹⁴ До реализације новог објекта није дошло али су уметничка дела наставила свој живот кроз постојећи простор и изазивала

¹¹ М.П., Девојка и китови, Први мај, Пирот, 19. април 1973.год., бр.103

¹² В. Антић, Нове скулптуре, Први мај, Пирот, 17. октобар 1975.год., бр.153

¹³ Ранко Антић, Уместо свечарских радова, Први мај, Пирот, 1978.год., бр.205

¹⁴ Мирјана Игић, Стална ликовна галерија, Први мај, Пирот, 20. јул 1979.год. бр.222

чуђење и поштовање оних који су из било ког разлога боравили у „Првом мају“.
„...Пропутовао сам много, али нигде нисам видео овако нешто - речи су Герл Кенцера, књижевника, новинара и редитеља. Сва ова уметничка дела која постоје у нашој фабрици могла би се мирне душе сврстати у ред музејских вредности највећих светских метропола. Због тога сматрам да би овом граду, фабрици, људима, требало дати прилику да се о њима чује много више него до сада. Овде је успео јединствени покушај да се скине митски вео са уметности и да се омогући обичним људима, радницима, да се сроде с њом...“¹⁵

Пројекат постављања уметничких дела наставља се и наредне 1980. године. Са Аранђеловачке смотре *Мермер и звуци* откупљена је скулптура Махмуд Мусе *Егинћанка*, у мермеру, постављена у парку испред Обданишта.¹⁶ Велики мозаик Танасија Стојића Рузмарина *Девет печата* постављен је на фасади Фризерског салона исте године када је вођен разговор са уметником. На питање новинара одакле инспирација за такав мозаик, уметник је одговорио: „...Обилазећи Први мај и све што се у њему налази, на мене су посебан утисак оставили девет печата који се налазе у просторији фабричког Музеја а који сликовито говоре о развоју Предузећа. Тако сам и ја на симболичан начин уз коришћење апстрактних форми желео да девет печата преточим у једну идеју и јединствену повељу...“¹⁷ Матија Вуковић је своје дело поставио 1981. године на простору испред главног улаза у Фабрику. „...Дело је импресивно по чистоти израза и асоцијативном набоју. У бронзаној фигури жене - симболу плодности и материнства, садржана је борба са формом, са облицима у материјалу и у времену, коју и сам уметник назива борбом са и против скулптуре. Матијин знак распознавања је специфичан грч. То није само садржајни, тематски грч, већ нешто далеко драгоцене и мистичније: ту се грчи материја сама...“¹⁸ А на мермерном платоу испред Управне зграде постављена је фонтана са скулптуром у картен-челику, академског вајара Душана Џамоње. „...Агломерацију железа Џамоња је користио и у скулптури која је постављена у Првом мају. Он се поиграо са формом, кубистички је уобличио и дао апстрактни садржај. Пресовани ланци патиниране боје, уплетени су у јединствен садржај уметникове визије...“¹⁹ У збирци уметничких дела само је један витраж. У питању је академски сликар из Београда Градимир Петровић. Ову јединствену уметничку форму аутор је поставио у Управној згради. Ова прастара техника која се нарочито користила у средњовековним храмовима, своју примену је нашла у модерној архитектури. „...Петровић се не везује за конкретну тему већ тражи решење низом поетских елемената као што су: птице, цвеће, сунце. То је транспортована фигурација модерних облика живога и динамичног колорита...“²⁰ Небојша Митрић у фонтани испред старе Управне зграде поставља скулптуру *Песник*. „...У скулптури *Песник*, Митрић обнавља средњовековну тему на савремен начин. По форми монументална по садржини експресивна, скулптура одражава дух једне епохе...“²¹ Последњи већи пројекти на постављању уметничких дела догодили су се између 1985. и 1987. године. Забележено је постављање великог мозаика Зорана Павловића, академског сликара из Београда под називом *Дан*. Рад је сведен на једноставне форме, на примарне структуре и елементарну артикулацију. Јован Солдатовић је на простору испред изложбеног павиљона поставио три композиције, скулптуре у бронзи: *Породица*, *Три срне* и *Пет рода*. Скулптуре су ликовни коментар уметника на свет који нас окружује. Димитрије Кондовски, поставља

¹⁵ Гости фабрике говоре, Из књиге Утисака, 1. новембар 1979.

¹⁶ У слици и речи, Први мај, Пирот, 30. април 1980.год., бр.237

¹⁷ Радмила Влатковић, Уметничко дело је одраз времена, Први мај, Пирот, 12. јун 1980.год., бр.240

¹⁸ Радмила Влатковић, Ликовни тренутак Првог маја, Музе облика по Матеји, Први мај, Пирот, 31. март 1981.год., бр.256

¹⁹ Радмила Влатковић, Из првомајске галерије, Душан Џамоња, Први мај, Пирот, 18. мај 1981.год., бр.259

²⁰ Радмила Влатковић, Ликовни тренутак Првог маја, Градимир Петровић, Први мај, Пирот, 17. септембар 1981.год., бр.265

²¹ Песник Небојша Митрић, фото вест, Први мај, Пирот, 17. април 1982.год., бр.279

мозаичку *Композицију* са геометријском орнаментиком, а Никола Гвозденовић мозаичку *Колевку* од камена и венецијанског стакла. Холандски уметник Гјус Роенброек је у белом мермеру поставио асоцијативну *Композицију* састављену од неколико монолитних камених структура на високом постаменту. „...Уметничка дела у јединственој Првомајској Галерији, могла би се назвати чуварима времена али и трезорима једног аутентичног осећања које ће минимумом изражајне лексике обухватити временске распоне...“²²

„Ова Фабрика је право откриће - речи су Лидије Мацуре, академског сликара из Београда приликом посете Првом мају. Прво што сам запазила у овој лепој фабрици била је фантастична колекција слика, мозаика, скулптура. Још тада сам рекла да ћу Фабрици и ја поклонити једно своје дело. Тада дато обећање сада испуњавам и поносна сам због тога. Драго ми је што ће се мој рад наћи међу толико других од наших и страних врхунских уметника. То већ говори шта мислим о избору дела и уметника овде заступљених. Посебно ми је драго што је мој професор Младен Србиновић жестоко заступљен.“²³

Уношење ликовних, декоративних и других естетских форми, трајало је од 1968. до 1990. године. Током тог периода постављено је 11 мозаика, 36 скулптура и фонтана, један монументални витраж, 14 таписерија и 110 слика, графика и декоративних панова. У плејади иностраних и југословенских уметника, своје радове има осамнаест завичајних уметника (Радомир Антић, Чедомир Крстић, Александар Алексић Соска, Озренка Илић, Јовица Илић, Јован Гргуровић, Урош Костић, Петар Ђорђевић, Душица Видановић, Антоније Милошевић...). За резултате таквог рада "Први мај" је добитник Вукове награде (1969.) и награде АВНОЈ-а (1975.).

Четири саветовања о култури рада показала су широким просторима целе земље оправданост оваквог улагања. Трајно присуство уметника и њихових дела представља не само материјално богатство ове средине већ пре свега естетско и духовно.

СМИСАО ЗА КРЕТАЊЕ

Сусрети о култури рада организовани су се од 1970. године у „Првом мају“ у организацији Савеза Синдиката Југославије. Поред јавних и културних личности, сусретима су присуствовали и ликовни уметници, они чија су се дела већ налазила у „Првом мају“ и они који су тек планирали постављање својих дела. Присуство неких уметника (Радомир Антић, Миливоје Мићић, Стојан Ћелић, Танасије Стојић, Чедомир Крстић) али и ликовних критичара (Зоран Маркуш, Братислав Љубишић), умногоме је утицало на потврду исправности уношења ликовних дела.

На овим скуповима разматране су теме од значаја не само за теорију културе рада, већ за производну праксу и њихово узајамно прожимање. У почетку ова проблематика је била недовољно испитана, а сам термин култура рада, тек је проналазио своје место у расправама о култури и њеном значају. У плановима организација, култура је постепено проналазила своје место и, мада са ове дистанце, можемо бити задовољни оним што је учињено, ипак ово значајно поље људског стваралаштва још увек нуди могућност трагања и истраживања.

У области културе рада пошло се од чињенице да је за радног човека култура потреба, исто као што је то рад, као што је то одмор. Зато су они који су стварали „Први мај“ направили у производном и технолошком смислу модерну фабрику, а затим су је оплеменили, удахнули јој душу, учинили је људском. По речима Мирослава Фрухта, публицисте и професора теорије дизајна и учесника Сусрета о култури рада „Естетско

²² Радмила Влатковић, Чуvari времена, Први мај, Пирот, 16. јун 1987.год., бр.391

²³ М. Савов, Ова Фабрика је право откриће, Први мај, Пирот, 16. децембар 1988.год., бр.421

унапређење производне средине треба разумети као делатност која је усаглашена са општим руковођењем у смислу унапређења производње, повећања њене културе и управљање у циљу задовољења процеса рада и духовних потреба радника, како би се развио естетски однос према раду и његовим резултатима. Високи степен нивоа производне организације, или њених делова, одређен је културом производње, високим квалитетом архитектонских решења ентеријера, широком применом метода и праксе индустријског дизајна при обликовању предмета који окружују раднике и, највише, путем широке примене принципа индустријског дизајна и индустријске естетике²⁴. Сви аспекти естетског унапређења производне организације и њених делова налазе се у узајамној повезаности. Пружајући раднику праве вредности „Први мај“ је као колектив уносио аутентична и врхунска остварења, не плашећи се да радници неће осетити лепоту поезије, звука, облика, боје.

Иницијатива је била јасна још на Првом сусрету о култури рада (23. и 24. октобар 1970. године) - указати на потребу организоване усмерене и систематске акције у развијању културе рада. У излагању др Мирослав Печујлић, професор и члан Извршног бироа СКЈ, рекао је да је она велики мост преко кога се може убрзати напредак друштва у целини.²⁵

Други сусрет је одржан децембра 1975. године и том приликом су се супротставила нека теоријска размишљања о култури рада на основу искуственог и емпиријског истраживања. Још једном је потврђено да у друштву, заснованом, пре свега, врхунским начелима, култура рада би требало да представља управо то јединство материјалне производње и духовног стваралаштва, како би се њиме ослободили најкреативнији потенцијали сваког појединца и остварили у производима живог рада.

Трећи сусрет је у „Првом мају“ одржан 13. и 14. јуна 1980. године са већ одређеном темом: *Хуманизација рада, радне и животне средине*. Хуманизација рада као широк појам, претпоставља стварање комплетних услова, који ће рад претворити у потребу и стваралачки чин, који човек неће доживљавати као намет или обавезу. Мр Бранимир Стојковић, дајући своје саопштење на сусрету, константовао је „...да је радна организација, као што то уосталом и њен назив каже, пре свега, простор рада, производње и владавине економских закона, али она не мора да буде само то. Покушај да се радна организација претвори у једно од средишта културног живота је уствари покушај превазилажења њене пуне функционалности и њеног трансформисања у социјални простор који допушта слободан избор активности - дакле и у простор намењен активностима слободног времена“²⁶. Преко тристотине учесника на сусрету имало је прилику да се директно упозна са неким ликовним уметницима (Радомир Антић, Стојан Ћелић, Александар Ценић, Мића Поповић...) и да у материјалу добије „Водич“ кроз збирку ликовних дела „Првог маја“.

Четврти сусрет одржан је 26. јуна 1987. године. Уводно излагање било је о теми *Остваривање радничко-класних интереса у култури* (Ненад Бућин). У периоду од Трећег до Четвртог сусрета, економска криза је са собом повукла низ друштвених промена. Она се одразила и на сферу културног стваралаштва. Ипак, остала је изражена друштвена потреба за развојем културе у целини, па и културе рада. Циљ расправе био је да се сагледа особеност културе радничке класе, као и могућност за остваривање радничко-класног интереса у култури. Интереси радника у култури се појављују као примарни. Поред уношења свести о раду, као саставном делу човековог културног бића, подразумева и учествовање радника у аматерском културном стваралаштву, затим активније повезивање са институцијама културе, помагањем у њиховом раду и коришћењем њихових услуга (позоришта, библиотеке, концерти...) „...Оно што ми данас

²⁴ Мирослав Фрухт, Култура рада и индустријски дизајн, Култура рада, Београд 1972, 13

²⁵ Др Мирослав Печујлић, Уводна излагања о култури рада, Култура рада, Београд 1972, 13

²⁶ Др Бранимир Стојковић, Програмске основе уређења радне средине, Хуманизација рада у радне средине, Београд-Зајечар, 1982, 137

можемо да понудимо будућности, рекао је у завршном излагању сусрета Веселин Илић, то је настојање да друштвена свест изађе из супротности, противуречја и услова у којима живимо. У Србији су искуства скромна. Међутим, ми смо довољно јасно успели у свим срединама да артикулишемо друштвене и индивидуалне потребе за развијањем културе рада и мислим да је то довољно да се тај покрет не угаси чак и у оним кризним условима. Вредности културе рада и облици њеног организовања моћи ће да се развијају и на посном тлу немаштине...²⁷

Драгоцене искуства са сусрета у култури рада утицала су на размишљања одговорних у „Првом мају“. То се пре свега односи на концепцију рада, на стварање материјалне основе рада, али и на духовну надградњу, односно оплемењивање радног и животног простора. Велика улога у естетском креирању Фабрике припала је Радомиру Антићу, академском сликару из Ниша, родом из Пирота. Потекао је са овог тла, у колеџу ћилимарства, са урођеним осећајем за боју, он је осмислио ентеријере и направио избор аутора за уређење екстеријера.

„...Једна срећна околност је, можда, у томе што сам ја дете овог краја, што га познајем, што сам сликар који се бавио разним пословима, био у школи за примењену уметност, предавао на Факултету, на Одсеку за архитектуру, и што сам у последње време радио ентеријерске послове. И можда је срећна околност у томе што сам, као сликар, схватио простор и што је човек у простору, какве вредности простор може да има у односу на амбијент, на средину, и како треба да се све то усклади и понаша у простору - речи су сликара Радомира Антића. Значи, успех је у томе што смо успели да нађемо срећан спој, да изаберемо људе, а ми их имамо у нашој средини, што смо им указали пуно поверење, дали им могућност да се докажу. Значи, једна апсолутна одговорност и поверење личностима које су ту, и које су одређене да формирају простор...“²⁸

Резултати сусрета у култури рада била су и многобројна размишљања о значају дизајна (Мирослав Фрухт), о значају музике у радне просторе (Војислав Илић, професор музичке академије), о значају архитектонског планирања (Милан Туфегџић, архитекта), о значају боје... Постоје веома поуздане анализе и прорачуни о дејству боје на човека, на његове органе чула, његово расположење, радни ефекат и продуктивност. Према речима В.Е. Гарсмела са Универзитета у Торонту, више нема потребе сумњати у важност боје у производном простору. „...Од боје се данас тражи: да обезбеди визуелни комфор-удобност, да утиче да људски рад буде лакши и пријатнији, да побољша друштвену климу у радној средини, да створи лакшу индификацију комуникација у радној средини...“²⁹

Овим што је речено ни у ком случају нису обухваћени сви елементи који сачињавају културу рада. „Продуктивност, организација посла и слично неодољиви су њен део и захтевају пуну пажњу. Како и колико култура рада утиче на њих, који су њени елементи битни за њихов напредак и развој, питање је које сеже у област психологије, педагогије, социјалног разматрања и сл. Тај „првомајски“ смисао за кретање и развијање свих прогресивних видова живота однео је превагу над многим сумњама о оправданости примене свих видова у области културе рада“³⁰.

Потврда тога је чињеница да је „Први мај“ поред уношења ликовних, декоративних и других естетских форми у радне просторе, градио и значајне објекте за духовну надградњу радника. Изграђена је Библиотека са фондом књига од преко 15 000 наслова; Фабрички Музеј са сталном поставком *Развој савремене конфекције Први мај*. У листу „Слобода“ од 15. марта 1975. године, број 1206, забележено је: „...У кругу

²⁷ Култура рада и на поносном тлу немаштине, Први мај, Пирот, 30. јун 1987, 6

* Новинско издавачка кућа "Слобода" Пирот је градски недељни лист који је почео да излази 1944. године. Бележи сва значајна збивања из области политике, производње, образовања, спорта и културе.

²⁸ Ранко Антић, Двадесет година Индустрије одеће Први мај, Пиротски зборник број 10, Пирот 1979,25

²⁹ Боја и естетски ниво производне средине, Слобода, 9. јануар 1971.

³⁰ Бора Костић, „Први мај“ и Драган Николић 1958-1986., Пирот 2006.

савремене конфекције „Први мај“ отворен је још један објекат - Фабрички Дом културе са Музејем и Библиотеком. Дом културе је отворен 8. марта...“ у том периоду је изграђен женски и мушки фризерски салон, дечје Обданиште, Амбуланта здравствене услуге и неколико спортских терена. Отворена позорница коришћена је у летњим месецима за модне ревије али и културне и музичке програме. Слободно време радници су користили дружећи се у оквиру *Радничког културно-уметничког друштва* које је имало фолклорну, музичку, драмску, литерарну и ликовну секцију. Забележена су многобројна гостовања не само у земљи већ и иностранству (Шкотска, Енглеска, Швајцарска, Холандија, Аустрија...).

У „Првом мају“ су одржана четири Саветовања у култури рада, више Симпозијума, Смотре радничких спортских игара, Сусрети другарства радника Србије, Сусрети побратимљених градова. Бројна су учешћа првомајаца на значајним изложбама, сајмовима, модним ревијама. А о значају свега тога говоре награде и признања.

Пословни резултати „Првог маја“, успеси у образовним, културним и другим активностима забележени су и у књизи утисака. Своје утиске бележили су друштвено-политички радници, званичници, културни и образовни посленици, драмски и филмски уметници, делегације и спортски радници. Записано је и ово: „...Први мај је упориште хуманизма и место где се потврђује вера у човека и његове вредности...“ „Ни слутила нисам да у Србији постоји овако лепа Фабрика, овако културно уређена, са изгледом дворца, са парком достојним паркова из времена Луја XIV, са радницима достојним љубави и поштовања!“³¹ Утиске о „Првом мају“ преносе југословенски листови: „...Кад човек уђе у пиротски Први мај, стиче утисак да улази у алеју са ружама и зеленилом, а не у једну од најмодернијих фабрика у земљи. Свуда око фабричких хала, око многобројних бетонских стаза оивичених зимзеленим грмљем, налазе се засади ружа и скулптуре...“³²

Осим потврде о исправности пословне политике „Првог маја“, Сусрети о култури рада имали су и позитиван утицај на даљу политику формирања уметничке збирке. Утисци о формираној Збирци, не само учесника Сусрета, већ и других посетилаца, стручњака и зналаца, утицали су на то да „Први мај“ и даље склапа уговоре за реализацију уметничких дела.

ЗБИРКА ЛИКОВНИХ ДЕЛА "ПРВОГ МАЈА"

МОЗАИЦИ

У ликовном стваралаштву сматра се да је једна од најстаријих сликарских техника - техника мозаика. Његово порекло проистекло је из древних цивилизација Вавилонa и Мезопотамије, а најзначајнија остварења у мозаику откривамо у земљама које су биле под утицајем античке културе и цивилизације.

Многобројне архитектонске површине код јавних и сакралних грађевина (подови, зидови, сводови) украшаване су мозаицима који су се изводили слагањем коцкица од различитог материјала: камена, стаклене пасте, глазиране керамике у малтерну подлогу. У сагледавању развоја ове сликарске технике не може се мимоићи техника такозване *opus sectile* која представља поједностављену обраду инкрустрираних каменних плочица у подлогу, која претходи мозаику како га данас вреднује историја уметности. Тек у

³¹ Драгослав Војчић, Образовање и продуктивност рада у савременој конфекцији и трикотажи „Први мај“ у Пироту, Пиротски зборник бр. 5, Пирот 1973,79

³² Политика експрес, Београд 1978.

античком наслеђу откривамо две карактеристичне технике мозаика (*opus tessellatum* i *opus vermiculatum*), које су одолевши замкама времена и заорава остале познате све до данашњих времена.

Монументалне очуване мозаичке целине у Грчкој, Риму и Византији стварали су мозаичари примењујући *opus tessellatum*. Ова техника садржи неправилно обрађене мозаичке коцкице које су различите и по величини, директно се стављају у малтерну подлогу и заливају цементним млеком. Техника *opus vermiculatum* подразумева финију обраду мозаичких плочица које су мањих димензија и уједначене су обликом и величином. Њихово ређање прецизно је изведено, тако да се не виде спојнице-фуге. Они уметници који су знали обе технике, често су их комбиновали, стварајући јединствене и монументалне мозаичке целине. Да би остварили оваква дела на површинама различитих димензија, морали су своја ликовна решења да уобличе у виду картона и скица, према којима су изводили мозаик.

Мозаик се у ликовној традицији појављује у црно белој комбинацији и у полихромији. Ликовни мотиви на мозаицима су разноврсни и богати: обухватају геометријске орнаменте, мотиве флоре и фауне и композиције са историјским или митолошким сижеима. На подручју наше земље сачували су се мозаици из различитих културних и ликовних сфера и то од античких, ранохришћанских до византијских ликовних сцена.

Као врло скупа техника која се споро изводи и захтева драгоцен материјал, мозаик је имао периоде када је посебно негован, у условима друштвеног просперитета и богатства земље. На нашем тлу мозаик има своју традицију (Сирмијум, Гамзиград, Медијана, Царичин град), у средњевековној немањичкој Србији на подовима цркве Светих арханђела у Призрену, Дечанима и Манасији. Има и новонастала остварења уметника који припадају XX веку.³³

Својевремено је Лазар Трифуновић писао: „Увек када се развијало нешто ново, авангардно и револуционарно, ликовна уметност је гледала у прошлост... Скоро да нема великог савременог уметника а да у његовом делу идеја прошлости није играла неку улогу.“³⁴

Мозаике и фреске поново откривају у педесетим и шездесетим годинама XX века врсни уметници: Пеђа Милосављевић, Лазар Возаревић, Александар Томашевић, Мића Поповић, Стојан Ћелић, Младен Србиновић... , сликари којима мозаичка техника није била једино опредељење. Тражећи инспирацију у мозаику и зидним сликама упознавали су њихову технологију, ликовне и стилске одреднице. Ослањајући се на таква искуства ова група уметника ствара савремена дела која садрже монументалност, снагу ликовног исказа и колорита.

Модерна архитектура пружила је много шире поље идеја и еластичније компоновање облика, изазивајући нова истраживања и остварујући нове естетске изразе. Складно повезивање простора и мозаика у нераздвојиву, јединствену целину у којој се унутрашња садржина и спољни облик објекта прожимају, стапају и уједињују, омогућила је савременим уметницима уопште, па и српским, да ликовно осмисле и хуманизују спољашње и унутрашње просторе. Тако су се на фасадама зграда нашли мозаици, зидне слике, витражи и рељефи, а у ентеријерима, поред наведених ликовних дисциплина, таписерије и разне апликације модерног дизајна.

У периоду после Другог светског рата савремене мецене постају државне институције, радне организације и други. У пројектовању и ликовном осмишљавању модерних урбаних средина, поред архитеката учествују ликовни и примењени уметници.

³³ Мозаици, фреске, мурални пројекти и остварења, Галерија „Пинки“ Земун, 1988.

Љубица Миљковић, Сазвучје савременог и рановизантијског мозаика, Зајечар, 2002.

³⁴ Лазар Трифуновић, Сликарска пракса XX века, Београд-Приштина 1982; Српско сликарство 1900-1950, Београд 1973.

Најзначајнија целина у домену хуманизације радног простора спроведена је у Индустији одеће !“Први мај“. Најрепрезентативнији су мозаици настали у периоду од 1977. до 1984. године а које су извели Радомир Антић, Чедомир Крстић, Мића Поповић, Стојан Ћелић, Недељко Гвозденовић, Пеђа Милосављевић, Младен Србиновић, Никола Гвозденовић, Танасије Стојић - Рузмарин, Зоран Павловић и Димитар Кондовски. Треба рећи, да до израде ових мозаика није било познато да у опусима тих уметника има радова тог ликовног рода, за неке (Чедомир Крстић) то је било и једино искуство. Оно што је драгоцено је чињеница: простор у коме се налазе остварене мозаичке целине, оплемењен је, духовно је богатији и људски топлији.

Мозаик у ресторану друштвене исхране (изгорео 1991. године), рад Младена Србиновића, представљао је врхунац стваралачке мозаичке културе. Србиновић је инспирисан пиротском ткаљом, аутентичном грнчаријом овог краја и фрескама из оближњег Поганова.³⁵ Дело је читљива асоцијација стрпљивог цртача и рафинованог колористе. Мозаик Недељка Гвозденовића је ликовно сажетија композиција са радионицом у којој се израђују модели са добро постављеном композицијом избрушеног укуса и оскудног колорита. Пеђа Милосављевић говори у свом мозаику о стању духа и мисли човека повезујући прошлост и садашњост. Стојан Ћелић, симболима објашњава универзалну људску тежњу да продором у живот и космос изађе из себе, да се отвори према будућности. Изражен је геометризам, чврстина моделовања форме и редукован колорит. Мића Поповић је изградио мозаичку организацију високог домета уградивши технике, технолошке, стилске и идеолошке особености свог фигуративног сликарства. Чедомир Крстић, који се први пут окушао у техници мозаика, дао је читљиву и реалну сцену са фигурама у простору - моделима у најновијим креацијама живог колорита. Радомир Антић својим мозаиком симболично говори о синтези прошлог и садашњег тренутка покушавајући да помири своја размишљања већ исказана у сликарству. Експресивну асоцијацију у комбинованој мозаичкој техници, направио је и Танасије Стојић. Она говори о одличном владању основним елементима ликовне синтаксе аутора. Вредност мозаика лежи на складним колористичким односима и беспрекорној материјализацији. Зоран Павловић на класичан начин реализује мозаичку целину са редукованом хроматиком. Никола Гвозденовић мозаичкој целини великих димензија додаје изражен графизам, складне бојене односе и материјализацију ликовних елемената. Димитар Кондовски гради класичну мозаичку целину са разнобојним каменим коцкицама и концентричним геометријским круговима.

Иако техника мозаика захтева другачији приступ у реализацији, тематски и стилски мозаичке целине не одступају од ликовних концепција наведених аутора. То нису „искораци“ у стилском погледу, јер је њихов израз особен и препознатљив, већ су „искораци“ у техници рада коју они прилагођавају свом стилском изразу. Своје мозаике самостално су постављали на зидним платнима: Танасије Стојић - Рузмарин, Стојан Ћелић, Мића Поповић и Зоран Павловић; док су Младен Србиновић, Пеђа Милосављевић, Недељко Гвозденовић, Чедомир Крстић и Димитрије Кондовски, имали помоћ својих сарадника или студената.

Све мозаичке целине остварене у овом простору остају генерацијама као велики инспиративни извор јер су одраз богатог креативног садржаја.

³⁵ Мозаици га сврставају у неколико водећих мозаичара Европе. Оно што за нас може бити посебно занимљиво јесте да на том опусу можемо пратити специфичан развој Србиновићеве уметности; развој који је пошао од две различите ликовне дисциплине - уљане слике и мозаика - да би резултирао заокруживањем једног јединственог стваралачког израза. Наиме, сликар је на путу од мозаика на задату тему до потпуно слободних исказа властите идеје, пратио општу ситуацију у домаћој средини, али и у свету: од декоративности која је блиска апстракцији, преко асоцијативне симболике, до фигуралне композиције. Другим речима, захваљујући узајамном прожимању елемената уљане слике и мозаика, Србиновић је спонтано стигао до слободног концепта, као синтезе властитог сликарског бића.

СКУЛПТУРЕ

Ствралачки занос уметника који су поставили своја дела у „Првом мају“ у области мозаичке дисциплине, једнако је вредан и богат и у области вајарства. Они су током година, од 1968. до 1990, отелотворили дела ретке лепоте, уметничке снаге, сјајне разноврсности и неизмерног богатства. Ова дела у патинираном гипсу, бронзи, мермеру, камену, челику, керамици и другим материјалима стоје као величанствени споменици поноса, визије, храбрости и ликовне разноврсности аутора. Поред скулптура, у пуној тродимензионалној техници, међу овим остварењима има и рељефа и радова у области керамопластике.

Током година и упоредо са другим ликовним техникама, остварене су скулптуре разноврсне тематике, које су пратиле токове ликовне уметности. У ситуацији између духовне слободе и практичне скучености у занимљивим и сложеним условима, ова дела се могу класификовати као дела нових облика фигурације, органског и геометријског смера и дела која припадају апстрактној и асоцијативној скулптури.

Дела која припадају првој групи у првомајској збирци, крећу се у оквиру остварене равнотеже између пластичног и иконографског где је пластично у превласти над тематским и мотивским. Тема и мотив служе као известана фактор повезивања или семантичког образложења пластичне структуре. „Готово сви авангардни уметници послератне генерације пролазе педесетих година кроз фазу пластичног еманциповања и, задржавајући се у оквиру људске фигуре, истражују основне правце својих каснијих остварења. Ови нови обрасци фигуративног представљања су логички, они су на неки начин спој континуитета и дисконтинуитета југословенског вајарства.“³⁶ Из потпуно савладаног концепта социјалистичког реализма Урош Костић, преко редукованих облика асоцијативних, уобичајених волумена ствара нови приступ волумену и простору. Татјана Зарин, Миливоје Мићић, Миодраг Поповић, Јосиф Хрдличка... остају верни фигуративном: њихова фигурација је у архаизму и тектоници маса. Они настоје да обезбеде виталитет, енергију и експанзију у духу и простору форми, која је једра, рустична, заобљена и која није стилизација опаженог, већ прототип битног. Фигурација Матије Вуковића у виду је новог, могли бисмо рећи експресионистичког барока осенченог трагизмом, одлучно антропоморфна. На црти модерног експресионизма је и дело Милене Лах и Драгана Милеуснића. Кругу фигуративног, антропоморфног експресионизма припадају и Јован Солдатовић и Небојша Митрић, који на различите начине у већој или мањој мери, изражавају егзистенцијални немир страдања, атмосферу логора и судбину „човека баченог у простор“. Једна врста геометризма има парадигму у искуствима кубизма, омогућује разумљиву равнотежу између фигуративног и пластичног. Представници овакве оријентације су Александар Зарин, Душан Џамоња и Миодраг Живковић.

Друга група вајарских остварења припада кругу асоцијативног размишљања, али ова класификација никако није чиста и прецизна. Могућност избора различитих критеријума неупоредиво је већа. Фигуративно је често прелазило у асоцијативно што значи да је равнотежа између пластичног и иконографског поремећена и корист првог а асоцијативно је опет прелазило у чист пластични поредак, у апстрактну или, тачније презентовану „конкретну“ скулптуру. У другој групи вајара, који полазе од чистог вајарског склопа, испољено је неколико битних тежњи. Поштује се органски облик, и то у геометријској чистоти, као што то чине Гаспар Да Јага, Доминик Лабови, Кенгино Азума, Махмуд Муса, али је испољена и супротна идеја - превласт аморфног природног стања, известен енформел (Гјус Робенброк). Постоји и скулптура наглашене

³⁶ Миодраг Протић, Скулптура XX века, Уметност на тлу Југославије, Београд-Загреб 1982.

аутономности облика, која напушта органску форму и уклапа се у друге опште геометријске шеме (Јован Кратохвил, Селимир Јовановић, Лазар Вујаклија).

Већи број заступљених аутора у Збирци се могу сврстати у групу уметника који су остали верни природним облицима и реалистичком концепту усвајајући примамљиве стилизације и сводећи облике али у оквиру својих ликовних опредељења. Нема у овим остварењима искорача, они су презент њиховог рада и чине део њихових монографија (Селимир Јовановић, Јован Солдатовић, Душан Џамоња, Урош Костић, Милена Лах) или каталога (каталог Симпозијума „Мермер и звуци“).

Приметно је учешће страних уметника. Реализацију ових скулптура омогућила је сарадња „Првог маја“ са симпозијумом скулптуре *Бели венчац* из Аранђеловца. Сваке године стизало је једно до два дела и плански разврставано у слободном простору.³⁷ Основна концепција ових дела је стилска хетерогеност и одсуство сваке уске и ограничене идејне и проблемске оријентације. Присутни стилови: експресионистичка фигурација, конструктивизам, асоцијативна апстракција и чиста апстракција само су допуна идеји да парк са овим скулптурама буде аутентичан споменик епохе.

„...Право је откриће видети како се обрађени камен прилагођава вегетацији и вегетација камену, како се две лепоте, природна и остварена људском руком савршено допуњују и помажу једна другој да дођу до пунијег, аутентичнијег израза. Постепено се реализује идеја о улози и месту уметничког дела. Оно је интегрални део простора, део живљења и остварена идеја за нечим савршеним...“³⁸

Збирка скулптура формирана на овај начин у „Првом мају“ представља мању пројекцију неког или нечијег ексклузивног укуса, а више израз тежње, да се, у границама расположивих могућности и средстава, оствари интегрална пројекција актуелне проблематике савременог вајарства у свој њеној многоликости.

И поред ослањања на традиционалне вредности, у већој или мањој мери, фонд од тридесетак вајарских дела, обухвата неколико различитих вајарских фаза кроз које пролази савремена српска скулптура. Иако разноврсност дела која чине уметничку збирку, осим генерацијске припадности „послератној генерацији уметника“, не указује да је колекција прикупљена по методи јасног и осмишљеног ликовно естетског концепта, већ више према личним могућностима, односу према уметничком делу и у складу са омеђеним друштвено политичким условима тог времена. Ове скулптуре, слободне форме, у свим својим токовима, имају и симболичко обележје које произилази из унутрашњег садржаја, из нужности која ствара облик.

Ова дела послератног модернизма и видљивог отклона од естетике соцреалистичке визије света значе веома вредан и уметнички значајан сегмент целе ликовне збирке. Отуда, с правом може да стоји тврдња да фонд чини део српске скулптуре вреднован у њеном развојном новаторском духу и осавремењеном значењу. Вајарска дела постала су тако нераздвојни део модерне српске скулптуре која носи и интернационално обележје.

ВИТРАЖИ

³⁷ Скулптуре је поручивао „Први мај“ одлуком Радничког савета а путем уговора са смотрам „Мермер и звуци“ из Аранђеловца. Према речима Мирољуба Костића, руководиоца правне службе ИО „Први мај“ уговори су склапани сваке године и потписивани од стране Директора Смотре југословенске уметности. Документација са уговорима и решењима је изгорела у пожару. Цене коштања скулптура налазе се у оквиру каталога.

³⁸ Радмила Влатковић, Скулптура у простору, Слобода, Пирот, 15. март 1980.

Витраил (франц. - *vitrail*, енгл. - *stained glass*, нем. - *Glasmalerei*, итал. - *vertata*) сликарска је техника, у којој се према цртежу израђује композиција помоћу разнобојног стакла а у оквиру металних оловних носача.

Витраж - сликарство на стаклу, технички јасног облика и намене је појава везана за културу средњовековне Европе, оног њеног дела који ће, много касније, бити назван западним.³⁹ Најстарији *in situ* сачувани витражи су са представама пророка на прозорима катедрала у Аугсбургу (1130). Једна од првих радионица била је у Клинију (Cluny) до средине XI века а у XII веку Сент Денију (St. Denis). Из ове радионице настају витражни ансамбли у Шартру (Chartres), Поатјеу (Poitiers) и Буржу (Bourges). Јак центар за израду витража развио се у Паризу, Сент Шапел (St.Chapell), који је извршио утицај на стакларске радионице Аустрије, Немачке, Енглеске и Италије. Након стагнације у изради витража у периоду барока, средином XVIII века Енглези поново оживљавају ову технику. Цветањем неоготичке архитектуре велика је улога дата витражном украшавању прозора а у периоду сецесије (Art nouveau, Jugendstil), витраж се користи у декорисању унутрашњости објеката. Појава Луиса Тифанија (Louis Tiffany, 1848 - 1933) у САД-у, витражу пружа нове могућности. Након Другог светског рата витраж користе Фернан Леже (Fernand Leger) и сликар Марк Шагал (Marc Chagall).

На територији средњовековне Србије најстарији *in situ* сачуван прозор са стаклима у боји налази се у Богородичиној цркви у Студеници (1190)⁴⁰, састављен од перфорираних оловних плоча са представама фантастичних животиња, птица. Прозор са цркве у Леснову био је изведен у комбинацији диска и плоча облика сегмента круга уметнутих у оловни носач (1341.). Слични налази су у цркви Свете Софије у Охриду и манастиру Нерези у Македонији. Примери који указују на постојање витражних прозора забележени су на више налазишта Археолошком методом. Многе досадашње анализе и студијска проучавања, указала су на чињеницу да су прозори византијских, рашких или моравских цркава били у конструктивном смислу, неподесни за развој и постављање великих "класичних" витража какве срећемо на Западу. Из тих разлога се стакларски занат код нас дуго није развијао. Прва фабрика стакла основана је у Јагодини, мајстори су били странци, углавном Чеси и Баварци, а касније и Аустријанци (1979). Стакларе се отварају у Параћину и Костолцу (1905), Зајечару (1925), Панчеву (1932). Школовање архитеката у иностранству односило се и на примену витража али нису познате веће реализоване целине.

Крајем IX века највећи број витража забележен је на територији Војводине, а извели су их углавном страни мајстори (Грађанска кућа, Нови Сад, 1884; Гимназија „Бранко Радичевић“, Сремски Карловци, 1891; Капела Св. Димитрија у Патријаршијском двору Сремски Карловци, 1894; Римокатоличка жупна црква у Новом Саду, 1895; Саборна православна црква Св. Ђорђе, Нови Сад, 1905; Православна парохијска црква Светих Врачева, Футог, 1908.).

У новијем периоду Јован Бикички (Србобран)⁴¹, примењени уметник, израдио је серију витражних композиција у сарадњи са атељеом Стевана Станишића из Сомбора (композиције за Библиотеку Матице Српске у Новом Саду, 1964, хотел „Варадин“, 1967, и хотел „Војводина“, 1969. у Новом Саду, Ортопедску болницу на Бањици у Београду, хотел „Корзо“ на Палићу 1971). Зоран Павловић, сликар и историчар уметности такође ради у Новом Саду велики витраж (620 x 440 цм) на зиду Музеја Војводине. Виолета Митрушић - Лабат, академски сликар урадила је витраже за експозитуру Југобанке у Новом Саду. Младен Србиновић, академски сликар, у Српској академији наука и уметности у Београду ради витраже који симболизују науку, уметност, писменост, музику, геометрију... Градимир Петровић, сликар из Београда ради савремени витраж

³⁹ Донка Станчић, Витражи, Нови Сад, 1997.

⁴⁰ Верена Хан, Средњовековно стакло, Историја примењене уметности код Срба, I том, Средњовековна Србија, Београд 1977, 221

⁴¹ Донка Станчић, Каталог (ретроспективне) изложбе Јован Бикички - слике, таписерије, витражи, копије средњовековних фресака (1951-1994), Сомбор 1994.

традиционалном методом на зиду Београдске банке у Пироту (сада ОТП банка) и на зиду Управне зграде „Првог маја“ у Пироту. Мирослав Анђелковић, академски сликар из Ниша ради витраж на „Златари“ у Пироту, на објекту „Калча“ у Нишу итд. Више није усамљена појава да сликари у оквиру својих ликовних искорака користе и технику витража као начин ликовног изражавања. Савремена уметност пружа велики дијапазон употребе витража и у области примењених уметности: израда лампи, огледала, сервис-столова, израда портрета - медаљона и предмета свакодневне намене.

ТАПИСЕРИЈЕ

Таписерија (од франц. - tapisserie; енгл. - tapestry; нем. - Wandteppich; итал. - arazzo), ткање с фигуралним, биљним и другим мотивима - ручни рад, израђен вуном, често уз додатак свилених, каткад и златних и сребрних нити. Великих је димензија, прекрива зидове ентеријера.

Појава савремене таписерије у Србији и токови њеног развоја били су условљени низом културно-историјских и економских збивања, карактеристичних за послератни раст наше земље. Наиме, иако поседујемо необично богату традицију израде текстила у народу, све до времена после Другог светског рата, у Србији није забележена израда савремене таписерије. Тек почетком 60-тих година XX века наилазимо на прве, пионирске покушаје, уласком на уметничку сцену прве генерације савремених студената новоосноване Академије за примењену уметност у Београду. „Инспирација је била у богатој традицији израде текстила у народу, која се негује даље у нашим градовима, у виду израде ћилима и везеног текстила са мотивима фолклорних орнамената. Идеје о угледању на нашу богату традицију народног стваралаштва преживеле су у најразличитијим видовима све до наших дана“.⁴²

У тој краткој историји, уметност таписерије је прешла пут од класичног, медијски чистог концепта до типичне постмодерне сложености: то је пут од зида (таписерија као елемент зидне декорације), преко слободног простора и покрета до поновног повратка зиду. Ушавши у простор као објекат (или скулптура) она је почела да напушта класичне, природне материјале, али и технику: уместо ткања, веза или апликације она иде ка конструкцији, моделацији и трећој димензији, односно кинетичкој таписерији. Након тих експеримената, таписерија је морала да се, у извесном смислу, врати свом елементарном карактеру. Данас паралелно постоје идеје које заступају класичне постулате ове уметности са идејама које дају предност новом, експерименталном, постмодерном концепту.

Током развоја савремене таписерије, учешће ликовних и примењених уметника је континуирано и постаје заправо једна од битних карактеристика која се манифестује у разним видовима. Ова генерација уметника - таписериста уноси тенденцију опредељења за дводимензионалну таписерију, условно речено, јер се на њима често појављују елементи просторне таписерије: слојевитост, перфорације, апликација разних материјала, а најчешће техником клечања и природним материјалима - вуна и конопља. Узевши у обзир чињеницу да наша савремена таписерија започиње управо постављањем својих критеријума, још више истичемо значај који за нас имају ова дела.

Појам „слика у вуни“ са дискутабилном се интонацијом обраћа оним таписеријама, чији су се аутори, махом сликари, графичари и вајари, већ афирмисали на пољу ликовног стваралаштва и створили особен и препознатљив израз. Приврженост уметника већ опробаном концепту форме, боје, мотива или теме, доминантних на сликама и графичким листовима, не значе просто и праволинијско репродуковање

⁴² Мр Мирјана Теофановић, Савремена таписерија у Србији, МПУ, Београд 1983.год.; Ликовна енциклопедија Југославије, Загреб 1987.; Ј.Ђ. Николић, Класичне таписерије, Слобода 28. мај 1994.год., број 2047, стр. 5

остварене идеје и њено преношење у други материјал. Језику таписерије ликовни ствараоци су се прилагођавали поштовањем основних начела таписеријског израза и размишљањем о особеностима техника ткања, податности вуне, изазову великих димензија.

У развоју савремене таписерије веома значајну улогу више од 40 година има Радионица за израду таписерија *Атеље 61* у Новом Саду. Њен идејни покретач био је Бошко Петровић. Од почетка активности 1961. године *Атеље 61* се определио не само за реализацију таписерија, већ и за популарисање овог визуелног медија, позивајући на сарадњу ликовне уметнике из целе Југославије. Већ 1962. године *Атеље 61* је организовао у Београду, Љубљани, Загребу изложбе таписерија на којима су учествовали еминентни уметници: Милан Коњовић (оснивач колонија у Сенти, Бачкој Тополи, Бечеју и Ечки од 1952-1956), Франц Слана, Јанез Берник, Иван Прица, Миливој Николајевић, Бошко Карановић, Стојан Ћелић, Младен Србиновић, Бошко Петровић и др. Када је 1963. године Музеј Примењене уметности у Београду организовао прву изложбу југословенске таписерије, највећи број таписерија за ову изложбу био је реализован у *Атељеу 61*. У другој половини 60-тих, *Атеље 61* је активан и на популарисању наше таписерије и у иностранству, када организује бројне и запажене изложбе југословенске таписерије у Европи и САД.

Атеље 61 је поводом оснивања Галерије *Бошко Петровић* 1999. године, установио традиционалне награде које се додељују у знак признања за креативни допринос развоју савремене таписерије. Први добитник награде био је Бошко Карановић, бард савремене југословенске графике и професор Факултета ликовних уметности у Београду. Заједно са сликарима Младеном Србиновићем и Стојаном Ћелићем, Бошко Карановић је подржао идеју оснивања *Атељеа 61*⁴³, као и Лазар Вујаклија.

И данас се у *Атељеу 61* израђују таписерије по картонима уметника. У радионици раде ткаље специјалисте за ручно ткање на вертикалном и хоризонталном разбоју служећи се свим материјалима и техникама. Активност радионице одржава тензију таписеријске уметности у Војводини и Србији.⁴⁴

Бројем креација, у првомајској збирци таписерија доминирају дела академског сликара Радомира Антића. Попут пиротског ћилима, његове таписерије рађене су на разбоју, вуном, техником клечања. Оне су стилски уједначене, са богатим колоритом, различитих димензија а постављене су у Фабричком Ресторану, Управној згради, Фризерском салону и погону Конфекције“...Антић је сасвим укорењен у стварности. Прошлост је за њега преломљена у данашње значење. То је ликовно разрешење традиционалног - националног кроз тоталитет савремене стварности. На сукобу прошлог у ликовном и иконографском смислу он гради дело савремених супротности. То је нови романтични однос ка нашој прошлости, митологији, фолклору, фрескама, уз максимално коришћење симбола, историјских предања, народних изрека и шара...“⁴⁵ Елементи домаћег фолклора интерпретирани су на оригиналан и модеран начин. Антић не полази од онога што би се могло назвати духом националне фолклорне уметности већ почиње од њеног елементарног пластичног симбола. Из ризнице фолклора Антић заправо узима само арабеску народне шаре, фигуре и њену основну боју. Ту арабеску, слободно стилизовану, он користи као елемент композиције у којој преображена фолклорна шара израста до монументалног пластичног симбола.

⁴³ Изложба таписерија учесника прве југословенске колоније таписериста „Бошко Петровић“, Нови Сад 1998.; *Атеље 61* - Бошко савременици, Нови Сад 1999.год.; Колонија таписериста „Бошко Петровић“ IV сазив (каталог), Нови Сад 2005.

⁴⁴ У монографији „Атеље 61“ забележено је да је поручилац неких таписерија био „Први мај“ Пирот, али се не наводи за који простор.

⁴⁵ Радмила Влатковић, Плурализам ликовних поетика Радомира Антића, Пиротски зборник број 14, Пирот, 1986, 99

Лазар Вујаклија је својим стваралаштвом знатно допринео развоју таписерије у Србији, и то не само ликовним и техничким квалитетом дела, већ и утицајем који је извршио на друге ауторе. Општи ритам композиције усаглашен је са стилизованим фигуралним представама, док префињена скала боја доприноси једном изузетном визуелном доживљају. Доминира изразити графизам црних контура и интензивна колористичка схема.

Ела Горски инвентивно користи разноврсне технике ткања у грађењу првенствено дводимензионалних нефигуралних таписерија. То су динамичне, експресивне композиције са централно оријентисаним сегментираним облицима, диференцираним у техници пупаца и потенцираним доминантном улогом интензивног колорита.

Матеја Родићи, веран класичној техници клечања користи богат колорит, који својом свежином, па и начином комбинација боја, открива инспирацију аутора у народној традицији. У третману фигуралних композиција овом аутору је својствен један аналитички геометризам који он изванредно вешто користи да у јединственом облику обухвати целокупно поље композиције. Његова таписерија је монументалних размера и наменски је рађена за простор „Првог маја“. Представља покрет, развој, динамичност, полет. Осим линија, користи спиралу, ромбове и цик-цак линије што све утиче на богатство изражајних могућности у техници ткања.

Александар Алексић Соска, Ботичелијевски креира распевану групу музичара са симболичном поруком на интензивној плавој основи и техником клечања. На монохромној плавој основи је седам фигура у различитим позама са музичким инструментима, који славе долазак пролећа. Аутор се креће од асоцијативног пејзажа до геометријских форми надреалистичке композиције симболичне асоцијације.⁴⁶ Алексић је посебним сензибилитетом направио градацију свих ових елемената и дао таписерији изузетну поетичност, лиричност и експресивност. Таписерија је рађена вуном а техником клечања.

Анђелка Златковић се изражава фигуративним мотивима користећи технику клечања, ткањем на пиротском разбоју са интензивним али складним бојама.

Рада Петровић Малкић креира просторне таписерије истичући структуралне вредности у таписерији, најпре у примени крупне нити, а затим и њеном потенцирању, употребом неупредене вуне, све до израженог високог рељефа. Кружним начином рада и комбинацијом црвено-сивих спирала остварила је занимљиву и динамичну форму. Снага покрета у ликовном изразу присутна је на целој површини таписерије. Да је аутор инспирацију тражио у народном стваралаштву, свакако је доказ и пришивена сребрна нумизматика (асоцијација ђердана из народне ношње), што је оплеменило уметникову замисао. У трагању за даљим ефектима и ликовним разрешењима, таписерија је једно велико декоративно дугме које је тако неопходан елеменат у изради одеће.⁴⁷

Душанка Видановић експериментише у простору и материјалу и даје примат класичној, дводимензионалној таписерији. Свој пуни израз даје у таписеријама где доминира структура, неометана геометријским оквирима композиције, већ прилагођена више органској форми која дозвољава да се сваки започети живот облика развије до краја.⁴⁸ Она поседује нешто од чедности пиротских ћилимарки али изнад свега специфичну оригиналност. Инсистира на хармонији боја, племенитости материјала и једноставности поступка а посебно на неговању структуре са ефектима светлости и сенке.

⁴⁶ Огњен Лакичевић, Радмила Влатковић, Александар Алексић, ретроспективна изложба слика 1963-1993, Београд 1993.

⁴⁷ Катарина Амброзић, Пета ликовна јесен - Југословенска таписерија, Сомбор 1965.; Мирјана Теофановић, Савремена таписерија у Србији, МПУ, Београд 1983.

⁴⁸ Срето Бошњак, Између традиције и савремености, каталог, Пирот 1994.

Таписерије из Збирке, краше зидове Сала за конференције, Управне зграде, зидове Ресторана и холове. Упоредо са осталим ликовним дисциплинама, чини јединствену целину и веома значајну у оквиру расветљавања карактеристика таписерије на тлу Србије.

СЛИКЕ И ГРАФИКЕ

Почетак прављења Збирке слика и графика не подударе се са временом оснивања „Првог маја“. Први откупи су уследили касније и више су били плод случаја, пригодних поклона, него последица осмишљеног деловања и организованог откупа. Сlike и графике су стицане и након донаторства Фабрике и то пре свега, на Октобарским салонима, УЛУС-овим изложбама, Мајским изложбама и традиционалним изложбама Друштва ликовних уметника и педагога Пирота. Мада се још увек не би могло тврдити да је набавка ових дела била до краја промишљена, ипак је урађено много. Довољно је истаћи да међу набављеним делима, када су у питању уметничке вредности, нема промашаја и већих пропуста. Тачније, нема дилетански безвредних радова што вређају укус. Стилска неуједначеност је присутна али је и нормалан след ствари. Сврха набављених дела путем откупа или поклона, не превазилази друге захтеве од племените жеље да се поспешу ликовно стваралаштво и потребе да се естетски оплемени, учини садржајнијим и у сваком погледу вреднијим амбијент пословног простора.

Дела припадају, углавном, периоду друге половине XX века, посебно последње две деценије. Овај опус је обиман и прилично целовит и садржи низ значајних остварења. „...Савремена уметност развија се на тлу велике прошлости, па њени утицаји трају и данас у смислу танане посредности: спајања старог с новим, митског с реалним, националног с општим, једна је, уосталом од битних особина те уметности...“⁴⁹ Једни су окренути миту, одређеном културном поднебљу, традицији, други - егзистенцијалним исказима, трећи покушавају да се хумором и уз извесну дистанцу укључе у данашње урбане цивилизације, четврти су обузети сећањем на јучерашњи свет, пети - виђењем света или његовим згушњавањем у наивни симбол или апстракцију.

Треба истаћи значајна имена: Николу Гравца, Божу Продановића, Лазара Вујаклију, Мићу Поповића, Лидију Мацуру, Зорана Стошића Врањског, Јосипу Пашћан, Светлану Кнежевић, Мирка Радуловића, Бранка Манојловића, Радомира Антића, Стојана Ђелића, Миодрага Нагорнија, Славољуба Чворовића, Бранка Миљуша, Живојина Туринског, Јована Ракићића, Александра Ђоновича, Милана Коњовића, Зука Цумхура, Саву Стојкова...

Без обзира што њихови радови не представљају свеколику сложеност уметничких струјања, типичних за ликовно стваралаштво тих година, ипак су довољни да се стекне прилично уверљива слика о највишим стваралачким донетима унутар сликарства у Србији тог раздобља.

Тако се у Уметничкој збирци „Првог маја“ слика и графика стекла једна неоспорно узорна и вредна колекција која није прављена са циљем да пружи пун увид у све битне или главне токове развоја српског ликовног стваралаштва XX века али одражава распон стилова, идеја и мотивација наведених аутора.

Постоји један део слика и графика у Збирци „Првог маја“ аутора непознатих библиографија. Осим непотпуних иницијала и потписа других података нема. Ова дела су свакако доспела у неким званичним аудијенцијама с обзиром да је „Први мај“ био

⁴⁹ Миодраг Протић, Српско сликарство XX века I-II, Београд 1970; Сликарство у Србији осма и девета деценија, МСУ Београд 1995.

побратимљен са *Отексом* из Охрида, *Вартексом* из Вараждина, *Мурском Соботом*, а сарађивао и са конфекцијским кућама *Беко*, *Клуз*, *Тетекс* итд.

Отуда и дела македонских, словеначких и хрватских аутора: Д. Вељановић, Карл Вондербанк, Данковић, А. Кузмановски, А. Канулић, Иво Кек, М. Лапотић, Федор Маленчец, Ж. Милосављевић, А. Неданоски, Матија Пухинка, М. Продановић, Ида Брешник Ремец, Стојанов, Милан Суба, Спајић, Јанез Соле, Д. Стевановић, Татић, С. Ш. и неколико непознатих аутора.

Група сликара из Сомбора такође је вредан део Збирке. Након пожара у „Првом мају“ 1991. године, Галерија савремене југословенске уметности Градског музеја у Сомбору, издвојила је из свог фонда са *Ликовне јесени* двадесет својих слика са значајним ауторима као поклон Фабрици.⁵⁰

Особености и суштинске вредности Збирке слика и графика не треба тражити где их нема, с обзиром да није постојала намера да она прати и приказује токове савременог ликовног стваралаштва код нас. Заправо врлине ове Збирке могу се наћи само у чињеници да је сачињавају дела неоспорних вредности.

ЗАКЉУЧАК

Кроз четрдесет и пет година постојања Уметничке збирке „Првог маја“ (1968-2013), сакупљена дела показују развој уметности у бившој Југославији, од шездесетих (енформел и апстрактно сликарство и радови у традицији модерне слике), преко седамдесетих (уметност под утицајем концептуалних опредељења, геометријске апстракције и хиперреализма) и осамдесетих (уметност „обновљене слике“ под утицајем неоекспресионизма из традиције класичног и модерног сликарства), до почетка деведесетих, када постаје јасно да југословенска уметност заузима два паралелна правца: традиционалног сликарства и уметности која прихвата промене настале развојем информатичких система и нових технологија.

Збирка је плод рада различитих генерација уметника, различитих естетских опредељења а дела припадају скоро свим стилевима и периодима развоја наше послератне уметности.

Збирку чине 170 дела (11 мозаика, 36 скулптура, 1 витраж, 14 таписерија и 110 слика и графика). Аутори су представници највећих уметничких поетика у земљи, инострани вајари и група завичајних аутора (17 сликара и један вајар). Скулптуралне целине, мозаици и таписерије, већим делом остварене су путем уговора - откупом, док су слике углавном добијене поклоном у званичним аудијенцијама и пригодним свечаностима, затим у оквиру донаторских акција „Првог маја“. Значајне изложбене поставке „Први мај“ је новчано помогао и том приликом остварио откупне награде: Октобарски салон Београда (слика Јосипе Пепе Пашћан, Светлане Кнежевић, Николе

⁵⁰ „Ликовна јесен“, манифестација (1961-1972) и установа и манифестација (1972-1996) окупљала је на годишњим изложбама сликарства и тријеналима цртежа најистакнутије уметнике СФРЈ. Откупљени радови представљају један од најугледнијих фондова у земљи. У Галерији Градског музеја налази се стална изложба најзначајнијих слика из збирке (Зора Петровић, Марко Челебоновић, Мића Поповић, Едо Муртић, Владимир Величковић, Милета Продановић и др.). Ову манифестацију је покренуо 1961. год. тадашњи управник Градског музеја и славни сликар Милан Коњовић, „Ликовна јесен“ је престала да постоји 1995. године.

Граовца и Божидача Продановића), Годишње изложбе Друштва ликовних уметника и педагога Пирота (Мирослав Живковић, Антоније Милошевић, Петар Ђорђевић, Јовица Илић, Вукашин Ђорђевић), Мајске изложбе уметника Пироћанаца али и након самосталних изложби појединих уметника (Бранко Манојловић, Лидија Мацура, Мирко Радуловић). Организованог откупа није било, није формирана Комисија за откуп дела. О набавци Уметничке Збирке углавном је водио бригу Радомир Антић, академски сликар у договору са генералним директором „Првог маја“ Драганом Николићем а уз сагласност Радничког савета. Он је бирао уметнике, склапао уговоре и заједно са њима осмишљавао парковске и зидне површине.

Неопходни чинилац и пратилац у развоју Уметничке збирке „Први мај“ јесте ликовна критика. Од самих почетака листови *Слобода* и *Први мај*, недељници, који су почели да излазе после Другог светског рата, пратили су тадашња ликовна дешавања. У почетку су то биле вести у културној рубрици а касније и покушаји па и саме ликовне критике. Године 1968. излази и први број Пиротског зборника, који поред осталих тема, доноси и прве текстове о изложбама, ликовним уметницима и збиркама. Мора се, ипак, констатовати, да не постоји права литература о Збирци, нити монографија, или бар сагледавање опуса ове Збирке. Само поједини сликари добили су задовољавајуће монографске текстове, било у оквиру већих целина или кроз значајне самосталне изложбе.⁵¹

Овако формирана Уметничка збирка „Првог маја“ представља део укупног ликовног потенцијала града и чини окосницу ликовног живота Пирота. Потврда томе су и настојања да се ликовни фонд „Првог маја“, пре свега, скулптуре, преселе на значајне тргове и парковске површине града.

ЕПИЛОГ

Један немили догађај у „Првом мају“ за трен је избрисао више значајних дела из Збирке. Наиме, крајем 1991. године десио се пожар у највећем погону за израду конфекцијских производа. Том приликом изгорео је мозаик, највеће вредности, Младена Србиновића *Од лука до љубичице* (остао код аутора само као скица и фотографије у документацији), затим барелјеф Нандор Глида *Тито и народ*, таписерија Радомира Антића, керамопластика Велимира Вукичевића *У шуми*, фото-панои Ненада Младеновића, док су мозаици Пеђе Милосављевића и Недељка Гвозденовића реконструисани, конзервирани и постављени у новоизграђеном погону.

Наредне 1992. године у фебруару градска Галерија је организовала аукцију слика за помоћ „Првом мају“. Сав приход од 60 продатих слика и графика уступљен је Фабрици за попуну уметничког фонда. На аукцији слика одазвали су се академски сликари широм Србије: Коста Брадић, Младен Србиновић, Љубодраг Јанковић - Јале, Бранко Манојловић, Радомир Антић, Александар Алексић - Соска... А ликовни уметници Сомбора су том приликом поклонили 20 својих слика и графика. Међу овим делима, свакако треба истакнути Милана Коњовића, Саву Стојкова, Владимира

⁵¹ Наведена библиографија у каталогу

Лужајића, Миленка Буијшу, Марију Деак - Немет и др. То је била духовна сродност међу људима. Жеља да се помогне Фабрици како би повратила свој сјај и блиставост.

Данас је „Први мај“ у процесу приватизације. Врши се материјална процена, поред осталог и збирке уметничких дела у циљу аукцијске продаје. Њихова судбина у овим условима је неизвесна, као и Фабрике у целини. Радници „Првог маја“ одлазе, осипа се трговачка мрежа, маркетинг чини последње покушаје на подизању значаја првомајских производа. Многи, од напред наведених објеката стоје празни, у њима нема активности.

У тој дијалектици, првомајска збирка је изборила своје место, као нека узнемирујућа савест која није потонула у кошмару данашњице. Јер, ова дела су у самом срцу времена, у највиталнијим мисаоним импулсима чију праву лепоту стално откривамо.

Обазриво, ипак, константујемо, да ће пописана и картотечки обрађена Збирка ликовних вредности „Првог маја“, у овом каталогу, бити можда једини доказ њиховог постојања.

Агенција за приватизацију Републике Србије, на основу чл. 9 став 1. тачка 7 Закона о Агенцији за приватизацију РС бр.38/1 а у вези са чл. 5 Уредбе о поступку и начину реструктуирања предузећа и других правних лица, дана 21.02.2003.године (Службени гласник РС бр.1/02), донела је Одлуку о реструктуирању предузећа која подразумева: статусне и организационе промене, поравнање из дужничко-поверилачког односа, као и друге промене које се односе на субјект приватизације, а омогућавају продају његовог капитала или имовине. Индустрија одеће „Први мај“ добија статус акционарског друштва.

Седам година касније Агенција за приватизацију Републике Србије доноси Одлуку о новом реструктуирању Индустрије одеће „Први мај“ 11.06.2010.године (Службени гласник РС,бр. 52/05, 96/08 и 98/09). Овом одлуком покренут је поступак реструктуирања зависног друштва субјекта приватизације: Предузеће за трговину Први мај-Плус д.о.о., ул.Николе Пашића бр:171а. Поступак реструктуирања субјекта спроводи се:статусним променама, променама правне форме, променама у унутрашњој организацији и другим организационим променама; отписом главнице дуга, припадајућих камата или других потраживања у целини или делимично; отпуштањем дуга у целини или делимично ради намиривања поверилаца из других средстава остварених од продаје капитала субјекта приватизације и другим променама које се односе на субјект приватизације.⁵²

У оба случаја приватизације Уметничка збирка „Првог маја“ није била део продаје али је извршена материјална процена фонда од стране Агенције за приватизацију. Значај збирке је непроцењив а њена материјална вредност мери се милионским износима. У наредном периоду ће можда поједина дела добити својства културних добра при чему ће и њихова материјална и културна вредност бити већа.

На Основу члана 19. Одлуке о изменама и допунама акта о оснивању отвореног акционарског друштва ИО „Први мај“ АД Пирот, 11.10.2011. године доноси се Одлука о уступању Општини Пирот из Уметничке збирке „Првог маја“ три скулптуре: *Зеј* вајара Клод Лоста, *Жена и музика* Доминика Лабовиеа и *Суза*“Кенгира Азуме. У образложењу стоји: *...Општина Пирот, као носилац пројекта за реконструкцију Трга пиротских ратника обратила се ИО „Први мај“ Пирот за уступање одређеног броја скулптура које би биле постављене на зеленим површинама трга. Изградњом трга и постављањем наведених скулптура дошло би до лепшег изгледа градског центра, а уједно би се формирао и јединствени музеј на отвореном што је од општег интереса за све грађане Пирота, а и за многобројне посетиоце који би имали прилику за разгледање скулптура*

⁵² Наводи из Одлуке Агенције за приватизацију Републике Србије

светски признатих уметника... На основу ове одлуке наведене скулптуре остају у власништву ИО „Први мај“ АД Пирот.

На дан 20.06.2013.године, ИО „Први мај“ АД Пирот је и даље у процесу реструктурирања, све до коначне продаје целокупне имовине. Уметничка збирка је сврстана у јединствени пакет и у власништву је ИО „Први мај“ АД Пирот у реструктурирању.

КАТАЛОГ

МОЗАИЦИ

Радомир АНТИЋ (Пирот, 22. мај 1929. Ниш 2002.)

Дипломирао на Академији ликовних уметности у класи професора Љубице Сокић а постдипломске студије у класи професора Недељка Гвозденовића. Дугогодишњи аниматор културе у ИО „Први мај“ у Пироту. Поред сликарства бавио се и таписеријом, мозаиком и унутрашњом архитектуром. Члан је УЛУС-а од 1953.год. Самостално излагао од 1952.год. а колективно на изложбама УЛУС-а, Друштва ликовних уметника Ниша, Ликовне колоније *Сићево*, Ликовне колоније на Палићу, Октобарском салону у Београду, Салону у Ријеци, на изложби „6 x 6“ у Аранђеловцу, III Тријеналу ликовне уметности Југославије у Београду.

Основна литература: Др Сретен Петровић, Сликар митске прошлости, Ниш 1985., Радмила Влатковић, Плурализам ликовних израза Радомира Антића, Ниш 1987., Наташа Дрча, Ликовни уметници Ниша 1945-1970, каталог збирке, Ниш 2000., Радомир Антић, каталог, Пирот 2003.

1. **ЛЕГЕНДА**, (1977.), природни камен, венецијанско стакло, 12 м²
Откупљено од аутора уговором бр. 274/77, од 02.12.1977.год.
цена 144.000 дин.

Недељко ГВОЗДЕНОВИЋ (Мостар, 9. март 1902. - Београд 1988.)

Студирао у Минхену у приватној школи Х. Хофмана. У Београду живео од 1926. Био професор на Академији ликовних уметности, члан САНУ. Припадао кругу београдске интимистичке школе. Први пут излаже на Другој јесењој изложби у

уметничком павиљону Цвијета Зузурић у Београду 192.год., 1932. у Хагу, 1937. у Паризу, 1947. у Москви и Варшави, 1960. у Токију. У Александрији и Каиру излаже са групом југословенских сликара, 1963. у Атини, Њујорку и већим градовима САД, а 1967.год. у Монтреалу...

Основна литература: М. Б. Протић, Недељко Гвозденовић (каталог), Београд 1970; К. Амброзић, Недељко Гвозденовић, у каталогу, Уметници академци 1968-1978, Београд 1981.

2. ВАЈАРСКИ АТЕЉЕ (1978.), камен, 8,60 x 2,60м сигн. Н.Гвозденовић, писано, ћирилица, доле лево,

Откуп од аутора уговором 82/78 од 24.04.1978.год.

цена 15.000 динара по м²

Никола ГВОЗДЕНОВИЋ (Глухи дол, 18. мај 1934.)

Дипломирао на академији у Београду 1960. Усавршавао се код професора Мила Милуновића (до 1962.). Ликовни педагог у Никшићу од 1966. У драматичним композицијама анализира однос фигуре и крајолика.

Основна литература: Ж. Команин, Никола Гвозденовић (каталог), Тузла 1979., Огњен Лакичевић, Никола Гвозденовић, Прокупље 1997. год.

3. КОМПОЗИЦИЈА (1984)

камен, венецијанско стакло, 31 м² сигн. д.дес.:ГВОЗДО

Откуп од аутора, уговор бр. 220/84, од 02.07.1984.год.

цена 1,584,000 динара

Чедомир КРСТИЋ (Пирот 1923.-Београд 1988.)

Завршио Академију ликовних уметности у Београду. Био је професор Школе за примењену уметност у Нишу и Академије ликовних уметности у Београду. Самостално излагао у Пироту (1951. год. са Радомиром Антићем), у Лесковцу и Нишу 1960., у Новом Саду 1961. са Радомиром Антићем и Душаном Николићем, у Београду 1964., у Пироту 1988.

Основна литература: Стеван Станић, Чедомир Крстић - Продужетак среће или „Ентеријери“, Београд 1988., Др Сретен Петровић, Поетски свет сликарства Чедомира Крстића, Пиротски зборник 17-18, Пирот 1992., Радмила Влатковић, Ликовни живот Пирота 1950-1995., Пирот 1999.

4. ЖЕНЕ У ПРОИЗВОДНОМ ПРОСТОРУ (1977)

природни камен, венецијанско стакло, 12 м²

сигн. доле дес.:Крстић, писано, ћирилица

откуп од аутора, уговор бр. 257/77 од 02.12.1977.год.

цена 144.000 динара

Димитар КОНДОВСКИ (Прилеп, 30. септембар 1927.- Скопље,1993.)

Дипломирао 1952. на Академији у Београду (Љубица Сокић и Никола Гвозденовић). Био је професор на Педагошкој академији а од 1980. професор Факултета ликовних уметности у Скопљу. Излагао самостално и колективно. Његово је сликарство на изворима традиције средњевековне уметности и македонског фолклора.

Основна литература: Б. Петковски, Савремено македонско сликарство, Скопље 1981.

5. КОМПОЗИЦИЈА (1984) камен, 3,50 x 6,00 м сигн. д.дес.: Кондиновски-Димитар, ћирилица

Откуп од аутора, уговор бр.194/84, од 04.09.1984.год.
цена 45.000 динара по м²

Предраг Пеђа МИЛОСАВЉЕВИЋ (Лужнице код Крагујевца, 4. фебруар 1908. - Београд, 25. јануар 1987.)

Дипломирао право 1933.год., учио сликарство код Јована Бијелића. Први пут излаже 1929.год. на II јесењој изложби београдских уметника. Низ година проводи у дипломатској служби. Прву награду за сликарство добио је 1937.год. у Паризу (Grand Prix на међународној изложби). Више пута самостално излагао у Београду, Дубровнику, Лондону, Паризу, Бриселу и на многим репрезентативним изложбама наше уметности у земљи и иностранству. Остварио обиман и ретко целовит сликарски опус. Бавио се књижевношћу, есејистиком и критиком. Члан САНУ од 1976.год.

Основна литература: М. Коларић, Пеђа Милосављевић, Загреб 1957., Л. Трифуновић, Српско сликарство 1900-1950, Београд 1973., М. Максимовић, Пеђа Милосављевић (каталог), Дубровник 1974., М.Б. Протић, Предраг Пеђа Милосављевић (каталог), Београд 1978.год.

6. ВЕТЕРАНИ (1978)

камен, 8,60 x 2,60 мсигн.д.десно, Пеђа, доле лево DXXXII
Откуп од аутора, уговор бр. 81/78, датум 24.04.1978.год.
цена 15.000 по м²

Зоран ПАВЛОВИЋ (Скопље, 14. март 1932.- Београд, 2006.)

Дипломирао историју уметности на Филозофском факултету у Београду и Академију ликовне уметности у Београду, на остдипломским студијама у класи професора Н. Гвозденовића. Бави се ликовном критиком, теоријом уметности и есејистиком. Професор је на Факултету ликовних уметности у Београду. Излаже од 1959. године. 1978. године објавио је књигу „Свет боје“. Члан је Друштва уметничких критичара Србије и Међународног удружења ликовних критичара (АИСА). Самостално излагао у Београду, Новом Саду, Крагујевцу, Паризу (Галерија Нане Стерн).

Основна литература: М.Б. Протић, Српско сликарство XX века, I-II, Београд 1970.; Л. Трифуновић, Зоран Павловић у књизи: Од импресионизма до енформела, Београд 1982., К. Васиљковић, Поетика есенције и егзистенције (каталог), Загреб 1984.

7. ДАН (1984)

камен, венецијанско стакло, 3,5x6,00м сигн.д.дес. З. Павловић, ћирилица, д. лево ОРФЕЈ 1983

Откуп од аутора, уговор бр. 192/84, датум 04.11.1984.год.
цена 345.000 динара

Миодраг Мића ПОПОВИЋ (Лозница, 12. јул 1923. - Београд 1996.)

Студије сликарства на Академији ликовних уметности у Београду, у класи Ивана Табаковића почео је 1946. али је незадовољан већ наредне године наставио да се образује самостално. Боравио је 1950.год. у Задру као члан познате Задарске групе. Своју прву, веома запажену, самосталну изложбу приредио је 1950. године у Уметничком павиљону Цвијета Зузорић. Добио је више угледних награда и признања.

Бабио се теоријом уметности и ликовном критиком, филмском и позоришном режијом, сценографијом и костимографијом. За редовног члана САНУ изабран је 1984. године. У лозници је 1989. год. остварена Поклон збирка Миће Поповића.

Основна литература: М.Б. Протић, Српско сликарство XX века, I-II, Београд 1970., Д Ћосић, Призоти Миће Поповића, Београд 1974., А. Челебоновић, Разговор са Мићом Поповићем, Београд 1979., Л. Трифуновић, Сликарство Миће Поповића (каталог), Београд 1983., З. Гаврић, Л. Трифуновић, Б. Михајловић Михиз, Мића Поповић, Младинска књига и Књижевне новине, Београд 1987.

8. ИГРА (1977)

Природни камен, венецијанско стакло, 15 м²

Откуп од аутора, уговор бр. 272/77, датум 02.12.1977.год.

цена 180.000 динара

Младен СРБИНОВИЋ (Сушица, Македонија 1925.-Београд 2009.)

У Београд долази 1930. где и данас живи. Гимназију завршава 1943. године у исто време похађа приватну школу Младена Јосића. Од 1947 до 1951. студира на Академији ликовних уметности код професора Ивана Табаковића, Недељка Гвозденовића, Косте Хакмана, Љубице Сокић и Михајла Петрова. Двогодишњи специјални течај завршава код професора Недељка Гвозденовића. Од 1953. бави се педагошким радом на Факултету ликовних уметности, на коме је од 1972. редовни професор. Члан групе Самостални (1954) и Децембарске групе (1955). Први пут излаже 1948. године у Београду на изложби радова студената Академије ликовних уметности, а самостално 1955. у Београду. Поред сликарства и графике бави се илустрацијом, мозаиком и таписеријом. За свој рад добио је много признања и већи број награда. Члан САНУ од 1981. године. Члан је Македонске академије наука и уметности, од 2003. године Европске академије уметности, наука и хуманистичких наука у Паризу.

Основна литература: Л. Трифуновић, Српко сликарство 1900-1950, Београд, 1973, Љиљана Слијепчевић, Младен Србиновић (каталог), Музеј савремене уметности, Београд 1981., Сликарство у Србији осма и девета деценија, МСУ, Београд 1995., Момчило Моша Тодоровић, Академици XXI века, сликари и вајари САНУ и ЦАНУ, Београд 2005. године.

9. ОД ЛУКА ДО ЉУБИЧИЦЕ (1978)

камен, венецијанско стакло, 17,70 x 2,30 x 2,00 x 5,00м

Откуп од аутора, уговор бр. 260/77, датум 28.10.1977.год.

цена 351.000 динара

Изгорео у пожару 1991.год.

Танасије СТОЈИЋ РУЗМАРИН (Крагујевац, 9. фебруар 1931)

Академију примењених уметности завршио је у Београду у класи професора Михајла Петрова. Бави се израдом мозаика - венецијанска техника. Највећи реализовани мозаик налази се у Пријепољу 90м². Члан УЛУПУДС-а. Живи и ради у Београду.

Основна литература: Салон 90+, Крагујевац 1995 каталог.

10. ДЕВЕТ ПЕЧАТА (1980)

природни камен и венецијанско стакло, 4,00 x 4,20м, сигн. доле десно Т.РУЗМ., латиница

Откуп од аутора, уговор бр. 93/78, датум 30.04.1978.год.

цена 15.000 по м²

Стојан ЋЕЛИЋ (Босански Нови, 16. фебруар 1925. - Београд 1992.)

Завршио академију и специјални течај сликарства у Београду код Недељка Гвозденовића. Предавао на Факултету ликовних уметности, дописни члан САНУ од 1978. Један је од покретача часописа „Уметност“ и његов главни уредник (1965-1970). Био је члан групе Самостални, Децембарске групе и Групе 69. Бавио се цртежом, графиком, таписеријом и мозаиком. Излагао на Бијеналу југословенске графике у Загребу, на Међународној изложби у Токију, Затим у оквиру изложбе Савремене југословенске уметности у Бохуму 1965.год.

Основна литература: Ј. Денегри, Стојан Ђелић (каталог), Љубљана 1963, М. Рајковић, Стојан Ђелић (каталог), Београд 1968., М. Б. Протић, Српско сликарство XX века, I-II, Београд 1970., З. Павловић, Стојан Ђелић (каталог), Крагујевац 1974., Станислав Живковић, Лазар Трифуновић, Сликарство Стојана Ђелића, САНУ Београд 1990., Милош Јефтић, Суочавања са Ђелићем, Београд 1991., Стојан Ђелић, Између света и слике, Београд 1991., Славица Стаменковић, Графички опус Стојана Ђелића, Београд 1993., Миодраг Рогић, Тумачи слике, Београд 2004.год.

11. У ЧАСТ СУНЦУ (1977)

природни камен, венесијанско стакло, 14м²

Откуп од аутора, уговор бр. 273/77, датум 20.12.1977.год.

цена 168.000 динара

СКУЛПТУРЕ

Кенгиро АЗУМА (Јамагата - Јапан 12. март 1926)

Рођен у породици вајара и ливаца. Од 1943. до 1947. год. служи војни рок као пилот при морнарици. Од 1949. до 1954. студира скулптуру на Уметничком универзитету у Токију, а од 1955. постаје асистент на Уметничком факултету. Године 1956. добија стипендију италијанске владе и постаје ученик Маринија на Академији уметности Брера где дипломира 1960. и постаје приватни асистент Маринија, као самостални уметник. Године 1964. учествује на симпозијуму у Лонг Бичу, а 1969. на капућинској цркви у Сиону, Швајцарска. Самостално излагао у Јамагати 1958., Милану 1961., Венецији и Риму 1962., Милану и Штутгарту 1967., у Палерму 1969. Групно на бројним изложбама у Јапану, Италији, Немачкој, Швајцарској, САД, Француској, Србији.

Основна литература: Симпозијум скулптуре „Бели венчац“ (каталог), Аранђеловац 1980.

12. СУЗА (1977)

венчац бели, 273x135x135 цм

Скулптура је Одлуком о уступању од 11.10.2011. постављена на Тргу пиротских ослободиоца.

Никола АНТОВ (Ниш, 1933)

Завршио је Академију ликовних уметности у Београду. Радио је као конзерватор у Народном музеју у Нишу. Аутор је више скулптура у слободном простору и спомен обележја из НОБ-а. Самостално излагао у Нишу. Добитник је више значајних признања (награде УЛУС-а).

Основна литература: Војислав Девић, Од реалистичког до апстракције, Народне новине, Ниш, 22.07.1967., стр. 6, Павле Васић, Октобарски салон без изненађења, Политика, Београд, 11.11.1967., стр. 11, Видосав Петровић, Слике, скулптуре и склад, 68 Лист Младих, Ниш, 14.11.1968., стр. 8.

13. МЛАДОСТ У ИГРИ (1975)

бронза, 3,00 x 1,50 м, демонтирана

Лазар ВУЈАКЛИЈА (Беч, 1914. - Београд, 1995.)

Завршио графичку индустријску школу у Београду 1929. год. Од 1936. до 1938. похађа курс фигуралног сликарства који је водио Петар Добровић. Године 1953. постаје члан УЛУС-а а од 1955. до 1960. члан је Децембарске групе. Све до 1972. године сарађује са Атељеом 61, где су му изведене многобројне таписерије. Иза њега су многе награде, самосталне и групне изложбе. Бавио се сликарством, графиком и таписеријом.

Основна литература: Лазар Трифуновић, Лазар Вујаклија (каталог), Београд 1966., Лазар Вујаклија (каталог), Београд 1978., Први тријенале таписерије у Новом Саду (каталог), Нови Сад 2001., Таписерије, Нови Сад: Атеље 61, Нови Сад.

14. ДРВО ЖИВОТА (1968)

челик, висина 5,00м

Велимир ВУКИЧЕВИЋ (Београд 1950)

Дипломирао на факултету примењених уметности у класи професора Мирјане Исаковић 1974. Магистрирао је 1976. године. Члан је УЛУПУДС-а од 1974. Учесник је међународне Академије за керамику од 2001. Професор је на Факултету примењених уметности у Београду где предаје керамичку структуру. Самостално излагао у Италији, Швајцарској, Аустралији, Јапану, Шпанији.

Основна литература: 24. Октобарски салон ликовних и примењених уметности Србије, Београд 1984., XXXVI Ликовни сусрет X Југословенски тријенале керамике, Ликовни сусрет, Суботица, МПУ Београд 1999.год.

15. У ШУМИ (1978)

керамопластика, 0,50 x 0,50м

Откуп од аутора, уговор бр. 136/78, датум 19.08.1978.год.

цена 62.000 динара

Матија ВУКОВИЋ (Платичево, 26.07.1925. - Београд 21.06.1985.)

Похађао је сликарску школу Младена Јосића и Средњу школу за примењене уметности у Београду (1941-1942). Као борац X крајишке бригаде, рањен је на Сремском фронту. Вајарство је дипломирао 1952. и завршио специјални течај 1954. на Академији ликовних уметности у Београду. Редовно је учествовао на групним изложбама од 1949. и излагао самостално од 1954. године. Добио је више награда, између осталих Октобарску награду града Београда 1973. и Седмојулску награду Србије 1982. године. Аутор је више јавних споменика који се налазе у Београду, Врњачкој Бањи, Аранђеловцу, Птују, Парку Баден код Беча, Прилепу, Крагујевцу итд. Радио је портрете, људске, митолошке и животињске фигуре. Барокно разуђене и изражајне форме његових скулптура снажно исказују драму и трагичну судбину човека. Члан је Ладе од 1965. године.

Основна литература: Лазар Трифуновић, Путеви и раскршћа Српске скулптуре, Уметност 22, Београд 1970., Д. Вранић, Матија Вуковић 1925-1985.; Ретроспективна изложба 1950-1985., МСУ, Београд 1986.

16. МАТЕРИНСТВО (1980)

бронза, висина 2,00м

Откуп од аутора, уговор бр. 23/80, датум 26.02.1980.год.

цена 250.000 динара

Нандор ГЛИД (Суботица, 12.12.1924. - Београд 1997.)

Завршио је Факултет ликовних уметности у Београду 1951. године. Радио је као професор на Факултету примењене уметности у Београду. Излагао самостално и на југословенским смотрема вајарства. Радио портрете и фигуре у роденовском духу.

Основна литература: Стојан Ђелић, Нандор Глид, Уметност 1969., 18-19; Лазар Трифуновић, Апотеоза људске патње, архитектура - Урбанизам, Београд 1969.

17. ТИТО И НАРОД СУ ЈЕДНО (1978)

бронза - барелјеф, 15м²,

Откуп од аутора, уговор бр. 68/78, датум 27.03.1978.год.

цена 150.000 динара

рељеф изгорео у пожару 1991.год.

Миодраг ЖИВКОВИЋ (село Лесковац, 1928.)

Дипломирао на Академији примењених уметности - вајарски одсек, у Београду (1952). Аутор је више значајних целина: споменик стрељаним ђацима и професорима у Крагујевцу (1963), споменик на Тјентишту крај Сутјеске, меморијални центар на Кадињачи, споменик на Новом Београду пилотима и статуу црногорског краља Николе.

Основна литература: Лазар Трифуновић, Путеви и раскршћа српске скулптуре, Уметност 22, Београд 1970, Југословенска скулптура 1870-1950, Музеј савремене уметности, Београд 1975.

18. РАЗЛИСТАЛА ФОРМА (1978)

клирит, висина 4,00м

Откуп од аутора, уговор бр. 2/78, датум 16.01.1978.год.

скулптура демонтирана 1990.год

цена 50.000 динара

Александар ЗАРИН (Српска Црња, 1923. - Београд 1995.)

Ликовну академију и специјални течај завршио у Београду. Први пут излагао 1950. Самосталне изложбе у Београду 1956., Смедереву 1957., Новом Саду 1962., Српској Црњи 1962. Излагао на колективним изложбама у земљи са УЛУС-ом, групом Самостални, групом Простор 8, на изложбама СЛУЈ-а, Октобарском салону, изложби НОБ у делима ликовних уметника, изложби Савремена српска уметност у Загребу. Учествовао на изложби Савремена Југословенска уметност у Лозани 1962.год. Добитник је више награда: Прва награда за споменик Јовану Поповићу (Кикинда 1950.), за споменик Бранку Радичевићу (Београд 1952.), за споменик Отпору (Ада 1960.), Октобарског салона, награда „Рено“ у Холандији, прва награда за скулптуру „У славу рада“ (Крушевац). Извео је више јавних споменика. Био је доцент Академије за ликовне уметности у Београду.

Основна литература: Миодраг Протић, Српско сликарство XX века, I - II, Београд 1970., Миодраг Протић, Скулптура XX века, Уметност на тлу Југославије, Београд-Загреб 1982.

19. ВОДЕНИ ЦВЕТ (РУКЕ) (1977)

бронза, висина 1,50м

Откуп од аутора, уговор бр. 262/77, датум 28.10.1977.год.

цена 100.000 динара

Татјана СТЕФАНОВИЋ ЗАРИН (Београд 1924.)

Дипломирала на вајарском одсеку Академије ликовних уметности. Излаже од 1956. године у земљи и иностранству. Члан је УЛУС-а и „Ладе“ и „Ф.И.Д.Е.М.“-а. Више дела налазе се у фондовима и галеријама Београда, Новог Сада, Ечке, Тузле и Зрењанина.

Основна литература: Миодраг Протић, Скулптура XX века, Уметност на тлу Југославије, Београд-Загреб 1982., Лепосава Павловић, Друштво српских уметника „Лада“, Ниш 1986.

20. ДРУГАРСТВО (1977)

бронза, постолје са мозаиком - камен, висина 1,60м.

Откуп од аутора, уговор бр. 262/77, датум 27.10.1977.год

цена 120.000 динара

Гаспаре ДА ЈАГА (Јага Ди Орзинуови, Бреша, 28.11.1941.)

Рођен у тосканској породици, као млад одлази у Париз где посећује бројне уметничке курсеве. Студијски је боравио у Француској, Шпанији, Немачкој и Аустрији на проналажењу нових уметничких изражајности. По повратку у Италију враћа се у Орзинуови где ствара своја дела и ради у Уметничкој школи Кастело Сфорцеско ди Сончино, при којој оснива Уметничку породицу Пијеро Манцони са групом значајних италијанских и страних уметника са којима приређује важне уметничке манифестације и истраживања. Године 1972. добио је почасну диплому Министарства за јавне радове. Има атеље у Торе Палавичина код Бергама, где је од својих дела створио музеј на отвореном. Самостално излагао у Орзинови (1965.), Дижону (1966.), Инсбруку (1969.), Ђенови, Верони, Милану и Бреша (1973.), и Риму (1975.). Групне изложбе имао је у Италији и иностранству.

Основна литература: Симпозијум скулптуре „Бели венчац“ (каталог), Аранђеловац 1980.год.

21. МАГМА И ВОЋЕ (1976)

венчац бели - камен, 185 x 150 x 150 цм

Селимир ЈОВАНОВИЋ (Крњево код Смедерева 1926.)

Академију ликовних уметности, вајарски одсек, завршио је 1960. године у класи професора Сретена Стојановића. До 1976. био професор ликовне културе у смедеревској гимназији и од тада има статус слободног уметника. Један је од оснивача Подунавске ликовне групе.

Основна литература: Снежана Цветковић, Селимир Јовановић Селе, Скулптуре и рељефи, Смедерево 2004.год.

22. МУЗИКА У ЧЕЛИКУ (1972)

челик, висина 2,60м

Урош КОСТИЋ (Пирот 1934. - Пирот 1982.)

Средњу школу примењених уметности завршио је у Нишу 1955. а Академију примењених уметности, одсек примењене пластике, у Београду 1960. године. Бавио се педагошким радом. Осим великог броја појединачних скулптура, радио је бисте народних хероја, скице за мозаике и мурале а реализовао је више пројеката на зидним платнима у радним просторима у техници ал-сека. Осим у граду, значајна вајарска остварења налазе се у Индустрији одеће „Први мај“. Добитник је награде „25. мај“ у Београду.

Основна литература: Р. Влатковић, Ликовни живот у Пироту 1950-1995, Пирот 1999.год.; Радмила Влатковић, Уметност као живот, каталог, Пирот 2012,

23. ТКАЉА (1968)

патинирани гипс, висина 1,20м

24. МЛАДОСТ (1968)

камен, висина 1,95м

25. РАДНИК (1968)

камен, висина 3м

Откуп од аутора, уговор бр. 62/68, датум 07.08.1968.год.

цена 150.000 динара

26. ДЕВОЈКА СА ЦВЕТОМ (НЕЖНОСТ) (1968)

камен, висина 1,90м

27. МАТЕРИНСТВО (1968)

камен, 0,50 x 1,00м

28. ДВЕ СРНЕ (1968)

камен, висина 1,25м

Јован КРАТОХВИЛ (Београд, 17. април 1924. - Београд 1998.)

Завршио је Академију и специјални течај вајарства у Београду (1949.). Био је професор на Факултету ликовних уметности у Београду. По монументалном снажном моделовању маса и сензибилној обради детаља, уношењу нових материјала, њиховом технолошком и полихроном комбиновању, припада групи истакнутих савремених југословенских вајара. Његови споменици су на Авали (1965), у Италији и широм земље. Самостално је излагао у Београду, Зрењанину, Суботици, Љубљани, Сомбору. Бавио се графиком и таписеријом.

Основна литература: А. Челебоновић, Ђ. Кладијевић и С. Ћелић, Јован Кратохвил, Београд 1975; Т. Стојановић, Јован Кратохвил, Уметност, 1978, 61-62.

29. БРАТСТВО И ЈЕДИНСТВО (1978)

мермер, бронза, 2,90 x 2,10 x 3,00м

фонтана

Откуп од аутора, уговор бр. 69/78, датум 28.03.1978.год.

цена 469.465,20 дин.

Доминик ЛАБОВИ (Dominikue Labeauvie)

(Париз 1948)

Завршио Академију примењених уметности у Паризу где и данас живи и ради. Учесник је Смотре југословенске уметности „Мермер и звуци“ у Аранђеловцу на међународном симпозијуму скулптуре „Бели венчац“ на којем је реализовао скулптуре за Аранђеловац, Крагујевац и Пирот.

Основна литература: Симпозијум скулптуре „Бели венчац“ (каталог), Аранђеловац 1980.год.

30. ЖЕНА И МУЗИКА (1975)

мермер, 2,65 x 1,40 x 0,85м

Скулптура је Одлуком о уступању од 11.10.2011. постављена на Тргу пиротских ослободиоца.

Милена ЛАХ (Загреб, 1920- 2003)

Дипломирала на Академији ликовних уметности у Загребу 1949. Постдипломске студије у класи професора Вање Радауша, завршила је 1951. Усавршавала се у Италији 1951. и 1956. год. као и у Паризу 1955. год. Студијска путовања: Енглеска, Немачка, Аустрија, Мађарска. Учесник је вајарских симпозијума у Костањевици 1963., Прилепу 1964., Бихаћу 1967., Красталу 1968., Лабину 1970., Светој Маргарети 1971., Сиску и Риму 1973., Бад Кројцнаху 1974. и 1975., Нојмаркту 1974., Бечу 1973., 1974. и 1975., Аранђеловцу 1974. и 1976.год. Добитник је награде на југословенском конкурс за споменик палим борцима у Кикинди 1965.год., прве и друге награде за скулптуру „Ars istriae“ у Ровињу 1970. и 1971., награде „Вечерњег листа“ и награде за извођење две скулптуре у загребачким парковима Максимира и Максим Горки 1968.год. Дела јој се налазе у Модерној Галерији Загреба, Дубровника, Ријеке, Београда, приватним колекцијама у Њујорку, Бечу. Члан је „Европског симпозијума“ од 1970.год.

Основна литература: Симпозијум скулптуре „Бели венчац“ (каталог), Аранђеловац 1980; Миодраг Протић, Скулптура XX века, уметност на тлу Југославије, Београд - Загреб 1982.

31. ТРИ ЖЕНЕ (1974)

мермер, венчац бели, 2,30 x 1,50 x 0,80м

Предраг ЛИСИЧИЋ (Суботица, 01. јул 1921. - Београд 1994.)

Дипломирао на Економском факултету у Београду. Члан је УЛУС-а. Излагао самостално у Београду, Загребу, Денверу, а на групним изложбама УЛУС-а и Октобарским салонима.

Основна литература: Октобарски салон ликовних и примењених уметности Србије (каталог), Београд 1976.год.

32. М.Ф. - Ц.Б. -2 (1978)

метал, комбиновани материјали, висина 1,00м

Откуп од аутора, уговор бр. 181/78, датум 11.09.1978.год.

цена 32.900 дин.

Клод ЛОСТ (Claude Lhoste) (Париз, 27. јун 1929.)

Дипломирао на Академији ликовних уметности (Beaux Arts), одсек скулптуре, у Паризу 1950.год. Најважнији монументални реализовани пројекти налазе се у Паризу, Аранђеловцу и Пироту, а дела у Музеју модерне уметности града Париза и колекцијама у Француској, Швајцарској, Белгији, Енглеској, Немачкој и САД. Добитник је награде

кротике Гран прија за скулптуру на Националној изложби ликовне уметности и Златне медаље Удружења уметника Француске.

Основна литература: Стеван Станић, Аранђеловачки "Мермер и звуци", уметност 22, Београд 1970, Симпозијум скулптуре "Бели венчац" (каталог), Аранђеловац 1980.год.

33. ЗЕЦ (1978)

мермер, бели венчац, 3,30 x 3,20 x 1,30м

Откуп од аутора, уговор бр. 215/78, датум 26.07.1978.год.

цена 259.000 дин.

Скулптура је Одлуком о уступању од 11.10.2011. постављена на Тргу пиротских ослободиоца.

Муса МАХМУД (Moussa Mahmmoud) (Египат)

Дипломирао на Академији ликовних уметности, одсек вајарства у Каиру. Излагао самостално и на групним изложбама, Учесник је више симпозијума као и Смотре југословенске уметности „Мермер и звуци“ у Аранђеловцу.

Основна литература: Симпозијум скулптуре „Бели венчац“ (каталог), Аранђеловац 1980.

34. ЕГИПЋАНКА (1977)

мермер, бели венчац, 2,60 x 1,00 x 0,75м

Откуп од аутора, уговор бр. 374/75, датум 12.02.1975.год.

цена 165.600 дин.

Драгомир МИЛЕУСНИЋ (Београд 1943)

Академију ликовних уметности завршио у Београду 1966.год. у класи професора Мише Поповића. Самостално излагао у Београду (1965.), Аранђеловцу са Миланом Видићем (1975.), Београду (1976.), Љубљани (1979.), Београду и Новом Пазару (1986.), Београду и Скопљу (1987.). Колективно је излагао на више од стотину изложби у Београду, Сплиту, Сарајеву, Загребу, Риједи, Мурској Соботи, Бања Луци... и иностранству, Софији, Хелсинкију, Падови, Будимпешти, Никозији, Букурешту, Малти, Каиру.

Основна литература: Симпозијум скулптуре „Бели венчац“ (каталог), Аранђеловац 1980.год.

35. ТОРЗО (1978)

мермер, бели венчац, висина 2,60м

Миливоје МИЧИЋ (Крушевац 1935. - Крушевац 18. јул 2003.)

Завршио Академију за ликовне уметности, вајарски одсек у Београду у класи професора Мише Поповића 1961.год. Члан је УЛУС-а од 1965. Први пут самостално излагао са Димитријем Симићем у Крушевцу 1965.год. Бавио се педагошким радом до пензије 2000.год. Учесник је вајарског кампа у Лос Анђелесу 1993. Реализовао је више портрета, бисти и јавних споменика.

Основна литература: Биљана Грковић, Миливоје Мичић (каталог), Крушевац 2006.

36. ОБРАЗОВАЊЕ (1971)

бронза, висина 2,00м

37. ДЕВОЈЧИЦА СА ГОЛУБОВИМА (1971)

бронза, висина 1,40м
скулптура у фонтани

38. ДЕЧАК СА ЛАБУДОМ (1971)
патинирани гипс, висина 0,80м
скулптура у фонтани

Небојша МИТРИЋ (Београд, 7. јул 1931. - Београд 1989.)

Дипломирао на Факултету примењених уметности у Београду 1952.год. Усавршавао се у Француској, Италији и САД. Његови портрети са стилизованим глатким површинама, поседују изузетан психолошки потенцијал. Ради плакете и медаље. Поседовао је непогрешив осећај за материју. Реализовао је велики број монументалних скулптура у бронзи: Београд, Аранђеловац, Крушевац, Пирот.

Основна литература: Д. Ђорђевић, Песнику у походе (каталог), Београд 1968., В. Малеквић, Епски или лирски Лазар, Вјесник, 27.02.1971., М. Коларић, Скулптуре и цртежи Небојше Митрића, Аранђеловац 1976.год.

39. ПЕСНИК (1981)
бронза, висина 2,60м
Откуп од аутора, уговор бр. 29/81, датум 25.03.1981.год.
цена 300.000 дин.

Миодраг Миша ПОПОВИЋ (Приштина, 17. март 1925.- Београд 2005.)

Дипломирао на Академији у Београду 1948. год. у класи професора Сретена Стојановића. На Академији је и предавао до своје пензије. Један је од оснивача групе „Простор 8“ 1957.год. Од слободно схваћеног реализма прелази на интимистичку пластику инспирисану темом жене. Мултиплицирањем облика постиже наглашено кретање. Од 1966.год. ради у металу (месинг, бакар, алуминијум). Присуство фигуре временом замењује органским и биолошким облицима. Последњих година ради циклус „Просторне композиције“.

Основна литература: Миодраг Протић, Скулптура XX века, Уметност на тлу Југославије, Београд - Загреб 1982.

40. КУПАЧИЦА (1977)
мермер, бели венчац, висина 1,20м
Откуп од аутора, уговор бр. 261/77, датум 28.10.1977.год.
цена 194.250 дин.

Павле РИСТИЋ (Пирот, 1932. – Београд 2005.)

Завршио школу за примењену уметност у Нишу, вајарски одсек. Студирао сликарство у Београду. Члан УЛУПУДС-а. Излагао на колективним и самосталним изложбама. Реализовао јавне споменике: у Пироту, Николи Тесли (1979.), Др Војиславу Вучковићу (1982), Јовану Јовановићу Змају (1985.), рељефе Домановићу, Стевану Сремцу, Јаши Продановићу, Кости Н. Костићу, бисту Урошу Костићу у Пироту, а у Београду Змају, Жикици Јовановићу Шпанцу, Павлу Симићу, и велики број плакета.

Основна литература: Р. Влатковић, Ликовни живот Пирота 1950-1995, Пирот, 1999., Каталог удружења пиrhoђанаца у Београду, Београд 2004.

41. ТИТО (1984)
бронза, кружна форма, пречник 30цм

Гјус РОЕНБРОЕК (Холандија)

Дипломирао на Академији за ликовне уметности, одсек вајарство у Амстердаму. Самостално излагао у Холандији, Француској, Италији. Учесник је Смотре југословенске уметности „Мермер и звуци“ у Аранђеловцу 1983.год.

Основна литература: Симпозијум скулптуре „Бели венчац“ (каталог), Аранђеловац 1983.год.

42. КОМПОЗИЦИЈА (1983)
мермер, бели венчац, 1,65 x 2,00м
Откуп од аутора, уговор бр. 89/83, датум 16.11.1983.год.
цена 235.000 дин.

Јован СОЛДАТОВИЋ (Черевих, 1920.- Нови Сад 2005.)

Дипломирао на вајарском одсеку Академије ликовних уметности у Београду 1948. године, у класи професора Лојзе Долинара, Радета Станковића и Томе Росандића. Од 1949. до 1953. године био сарадник мајсторске радионице Томе Росандића. Учествује у организовању вајарског одсека Више педагошке школе где је радио као професор вајарства. За ванредног професора на ликовном одсеку Академије уметности у Новом Саду изабран је 1975. године. Предавао је до 1981. године.

Основна литература: Развој скулптуре у Војводини 1895-1980, Нови Сад 1984., Јован Солдатовић (каталог), Ниш 1991., Милан Коњовић, Бошко Петровић, Јован Солдатовић (каталог), Нови Сад 2003.год.

43. ТРИ СРНЕ (1985)
бронза, висина 1,25м
Откуп од аутора, уговор бр. 3/85, датум 04.01.1985.год.
цена 300.000 дин.

44. ПОРОДИЦА (1985)
бронза, висина 2,60м
Откуп од аутора, уговор бр. 3/85, датум 04.01.1985.год.
цена 1.100.000 дин.

45. ПЕТ РОДА (1985)
бронза, висина 1,00м
Откуп од аутора, уговор бр. 3/85, датум 04.01.1985.год.
цена 1.100.000 дин.

Јосиф ХРДЛИЧКА (Врчин, 03.08.1915. - Врчин, 19.07.1998.)

Дипломирао на вајарском одсеку ликовних уметности у Београду.

Основна литература: Лазар Трифуновић, Путеви и раскршћа српске скулптуре, Студије, огледи и критике, Београд 1990.год.

46. РИБА (1973)
бронза, висина 1,15м

47. **РИБА** (1973)
бронза, висина 1,15м

48. **КИТ** (1975)
бронза, висина 1,20м

49. **КИТ** (1975)
бронза, висина 1,20м

Душан ЦАМОЊА (Струмица, 31. јануар 1928.-Загреб, 2009.)

Основно образовање и три разреда гимназије стиче у Загребу. Ратне године проводи углавном у Београду у коме завршава Гимназију и похађа приватну школу Младена Јосића. Од 1945. до 1951. студира на Академији ликовних уметности у Загребу код професора Вање Радауша и Фране Кршинића. Студијски борави у Италији и Француској. Поред бројних самосталних наступа у земљи и иностранству, учесник је бијенала у Венецији 1954., 1970. и 1980. год. Дела му се налазе у музејима и галеријама модерне уметности широм Европе и САД. Добитник је значајних награда и признања. У Бриселу живи од 1987. до 2001. год. а последњих година живота у Загребу и Врсару. Био је члан САНУ од 1988. године.

Основна литература: М. Б. Протић, Душан Цамоња, НИН, 11.04.1954., Ж. Човак, Душан Цамоња, Уметност, 1966., стр. 5, Ј. Денегри, Душан Цамоња, ЖУ, 1970 стр. 11-12, Цамоња, Скулптуре, цртежи, пројекти, САНУ, Београд 2004.

50. **КОМПОЗИЦИЈА** (1980)
картен, челик, 1,50 x 1,50м
Откуп од аутора, уговор бр. 24/80, датум 18.03.1980.год.
цена 530.000 дин.

ВИТРАЖИ

Градимиr ПЕТРОВИЋ
(Борин Дол код Лесковца 16. јун 1935. - Београд 2004)

Дипломирао сликарство и трећи степен студија на београдској Академији ликовних уметности у класи професора Мила Милуновића 1963. год. Студијски је боравио у Италији, Француској, Немачкој, Енглеској, САД и Швајцарској. Излагао од 1959. Самостално је наступао петнаест пута од Крања до Скопља. Учествовао је на многим ликовним смотрама широм Југославије и Европе. Радио као редовни професор на Факултету примењених уметности и проректор Универзитета уметности у Београду.

Основна литература: Ј. Трифуновић, Градимиr Петровић (каталог), Ниш 1970., Исти, Апстрактно сликарство у Србији (каталог), Београд 1972., Н. Кусовац, Избрушено, Политика Експрес, 29.09.1981., С. Ћелић, Пастели Градимира Петровића (каталог), Београд 1985., О. Лакичевић, С. Лазаревић, Градимиr Петровић (каталог), Галерија УЛУС Београд 1994., О. Лакичевић, Ретроспективна изложба Градимира Петровића, Пирот - Димитровград 2004. год.

51. **КОМПОЗИЦИЈА** (1981)

витраж - стакло, антикус, 2,80 x 2,30 x 2,80 x 1,60м
Откуп од аутора, уговор бр. 548/81, датум 03.03.1981.год.
цена 600.000 дин.

ТАПИСЕРИЈЕ

Александар АЛЕКСИЋ СОСКА (Гњилан код Пирота 1934.- Београд 2010)

Завршио школу за примењену уметност у Нишу а Академију за примењене уметности у Београду 1960.год. Специјализацију сликарства завршио у Паризу на Академији Андре Лота 1964. Члан је УЛУПУДС-а, Удружења књижевника Србије, Удружења публициста Србије, Савеза новинара. Живи и ради као сликар, књижевник, публициста и новинар у Београду. Самостално излагао у Пироту, Београду, Карловцу, Риму, Бечу, Сао Паолу, Паризу, Токију, Тераму.

Основна литература: Огњен Лакичевић, Радмила Влатковић, Александар Алексић - Ретроспективна изложба слика 1963-1693, Београд 1993.год.

52. КОНЦЕРТ У ПОЉУ (1972)

вуна, техника клечања, 2,97 x 1,52м

Откуп од аутора, уговор бр. 27/72, датум 05.06.1972.год.

цена 10.000 дин.

Радомир АНТИЋ (исто, код мозаика)

53. КОМПОЗИЦИЈА (1968)

вуна, техника клечања, 1,60 x 2,10м

54. КОМПОЗИЦИЈА (1968)

вуна, техника клечања, 2,90 x 1,93м

55. КОМПОЗИЦИЈА (1968)

вуна, техника клечања, 4,40 x 2,20м

56. КОМПОЗИЦИЈА (1967)

вуна, техника клечања, 1,20 x 1,84м

57. КОМПОЗИЦИЈА (1970)

вуна, техника клечања, 1,32 X 1,20М

величина шустикле, сигн. Р.А. 70

58. КОМПОЗИЦИЈА (1970)

вуна, техника клечања, 1,32 x 1,20м

величина шустикле, сигн. Р.А. 70

59. КОМПОЗИЦИЈА (1970)

вуна, техника клечања, 1,32 x 1,20м

величина шустикле, сигн. Р.А. 70

Душица ВИДАНОВИЋ (Пирот, 1947)

Академију за примењене уметности завршила је у Београду 1976.год. Члан је УЛУПУДС-а. Излаже са Друштвом ликовних уметника и педагога Пирота од 1976. као и на Мајским изложбама уметника пироћанаца. Добитник је више откупних и годишњих награда Друштва. Бавила се педагошким радом у Пироту.

Основна литература: Зоран Маркуш, Душица Видановић (каталог), Пирот 1994.год.

60. КОМПОЗИЦИЈА (1986)

вуна, 2,50 x 2,70м

Откупна награда са изложбе ДЛУП Пирота 1986.год.

61. КОМПОЗИЦИЈА (1987)

вуна, 2,10 x 2,30м

Откупна награда са годишње изложбе ДЛУП Пирота 1987.год.

Лазар ВУЈАКЛИЈА (исто, код скулптура)

62. КОМПОЗИЦИЈА (1970)

вуна, техника клечања, 1,36 x 2,10м

Поклон аутора ИО „Први мај“

Ела ГОРСКИ (Москва 1939)

Дипломирала на Академији примењених уметности у Београду 1964. године. Бави се израдом скица за израду таписерија. Излагала више пута самостално и колективно.

Основна литература: Павле Васић, Ела Горски (каталог), Београд 1974.

63. КОНТАКТ (1978)

вуна, техника клечања, 2,35 x 2,67м

сигн. Е.Г. 78. доле десно

Откуп од аутора, уговор бр. 83/88, датум 24.04.1978.год.

цена 950.000 дин.

Анђелка ЗЛАТКОВИЋ (Пирот, 1951)

Академију ликовних уметности завршила у Београду у класи професора Младена Србиновића 1976. године. Самостално излаже 1975., 1984., 1994., 2000. и 2006.год. у Пироту, а колективно са групом "Облик 77" и Друштвом ликовних уметника и педагога Пирота. Студијска путовања: Холандија, Француска.

Основна литература: Радмила Влатковић, Ликовни живот Пирота 1950-1995, Пирот 1999. год., стр. 120.

64. У ИШЧЕКИВАЊУ (1977)

вуна, техника клечања, 0,94 x 1,40м сигн. А.З.

Откуп од аутора, уговор бр. 13/77, датум 15.02.1977.год.

цена 2.000 дин.

Рада ПЕТРОВА МАЛКИЋ (Македонија)

Дипломирала на Академији примењених уметности у Скопљу. Ради као дизајнер, костимограф и сценограф. Бави се израдом таписерија тражећи инспирацију у народном стваралаштву.

Основна литература: Катарина Амброзић, Пета ликовна јесен, Југословенска таписерија, Сомбор 1965., Атеље 61, Таписерије, Нови Сад 2002.год.

65. ВЕРТИГО (1984)

вуна, техника клечања, пречник 1,10м

Откуп од аутора, уговор бр. 273/84, датум 28.12.1984.год.

цена 50.000 дин.

66. ЦРВЕНА ИМПРЕСИЈА (1984)

вуна, техника клечања, 2,80 x 0,90 x 1,40м

Откуп од аутора, уговор бр. 274/84, датум 28.12.1984.год.

цена 150.000 дин.

Матеја РОДИЋИ (Призрен 1929)

Академију за примењене уметности завршио у Београду а 1954. постдипломске студије на одсеку за декоративно сликарство код професора Винка Грдана и Васе Поморишца, Ивана Табаковића и Мате Зламалика. Од 1955-1958 год. ради у Заводу за израду новчаница. Фонд "Моше Пијаде" додељује му тромесечну стипендију за студијски боравак у Паризу 1960. год., где је проучавао уметност и методологију рада таписерије. Године 1964. завршава и студије дизајна на Institutio Statale d'Arte Venezia у Италији. Излагао самостално и на многобројним колективним изложбама. Добитник је награде УЛУПУДС-а за животно дело 1998.год. и награде "Атељеа 61" за таписерију.

Основна литература: Први Тријенале таписерије у Новом Саду, Нови Сад 2001., Други Тријенале таписерије у Новом Саду (каталог), Атеље 61, Нови Сад 2004.год.

67. КОМПОЗИЦИЈА (1972)

вуна, техника клечања, 2,50 x 2,38м

сигн. Матеја 72

СЛИКЕ И ГРАФИКЕ

Александар АЛЕКСИЋ СОСКА (исто, код таписерије)

68. КОМПОЗИЦИЈА (1973)

темпера на папиру, 50 x 70цм

сигн. А.Алексић 73, писано, доле десно

Откуп од аутора, 1.000 дин.

69. КОМПОЗИЦИЈА (1973)

темпера на папиру, 50 x 70цм
сигн. А.Алексић 73, писано, доле десно
Откуп од аутора, 1.000 дин.

70. КОМПОЗИЦИЈА (1997)

темпера на папиру, 77 x 100цм
сигн. А. Алексић 97, писано, доле десно
Поклон аутора након самосталне изложбе у Пироту 1997.год.

Радомир АНТИЋ (исто, код мозаика)

71. ПЕЈЗАЖ С МОРА (1972)

уље на платну, 87 x 102цм
сигн. Рад.Антић 72, писано, доле десно
Поклон аутора

72. КЕЈ НА НИШАВИ (1978)

уље на платну, 88 x 103цм
сигн. Рад.Антић 78, писано, доле десно
Поклон аутора

73. ПЕЈЗАЖ С МОРА (1986)

уље на платну, 82 x 103цм
сигн. Рад. Антић 86, доле десно
Поклон аутора

Душко БЕНИНИ

74. ПЕЈЗАЖ (1986)

уље на платну, 112 x 87цм
сигн. Душко Денини 86, доле десно
Поклон из Вараждина

Јоланда БОШЊАК - ВИРАГ (Сомбор, 10. мај 1919 - Сомбор 2005.)

Сликарско образовање стицала је самостално. Излагала самостално на 15 изложби а колективно на више од 70 изложби. За велики број својих слика награђивана је у Осијеку, Даљу, Ернестинову, дипломама, захвалницама и похвалама. Сlike се налазе у Италији, Мађарској, Немачкој, Норвешкој, Данској, Аустрији.

Основна литература: Ликовни уметници Сомбора Радницима ИО "Први мај" Пирот 1993.год.

75. ЗЛАТИБОР (1991)

падтел, 34 x 42цм
Поклон аутора "Првом мају" након пожара 1992.год.

Борислав Бора БРАНКОВ (Сомбор 1931)

Сликарско образовање стицао самостално у атељеу Милана Коњовића. Члан је УЛУС-а и УЛУВ-а. Имао је више самосталних и колективних изложби. За свој рад добио је и велики број награда.

Основна литература: Ликовни уметници Сомбора Радницима ИО Први мај, Пирот 1993., Ликовни живот, Стара Капетанија, Земун 1995.

76. ПРЕДЕО СНА (1990)

уље на платну, 50 x 88cm

сигн. Бр.Б., доле лево

Покон аутора Првом мају након пожара 1992.год.

Миленко БУЈИША (Сивац, 15.10.1946.)

Академију ликовних уметности завршио у Новом Саду. Уредник је ликовног програма Културног центра у Сомбору. Културни центар "Лаза Костић" основан је 199.год., одмах по затварању Галерије „Ликовна јесен“.

Основна литература: Ликовни уметници Сомбора Радницима ИО Први мај, Пирот 1993.

77. КОЊИ (1991)

пастел, 65 x 52cm

сигн. Бујша, писано доле десно

Поклон аутора Првом мају након пожара 1992.год.

Марија БУЗАШИ (Сомбор 1951)

Завршила Вишу педагошку школу, одсек за ликовно васпитање у Новом Саду и Ликовну културу на Педагошком факултету у Риједи. Стално запослена као асистент на Педагошком факултету у Сомбору. Бави се сликањем и педагошким радом.

Основна литература: Миодраг Б. Протић, VIII ликовна јесен, Антологија југословенског сликарства седме деценије, Сомбор 1968.год.

78. НОКТУРНО (1992)

уље на платну, 35 x 42cm

сигн. М.Бузаши 992, горе леви угао

Поклон аутора Првом мају након пожара 1992.год.

В. Д. ВЕЉАНОВИЋ

79. ПЕЈЗАЖ (1978)

уље на платну, 92 x 58cm

сигн. В.Д. Вељановић, доле десно

80. ДЕЧАК СА ЛАУТОМ (1993)

уље на платну, 78 x 92cm

сигн. В.Д. Вељановић, доле десно

81. ДЕЦА У ГРУПИ (1993)

уље на платну, 80 x 100cm

сигн. В.Д. Вељановић, доле десно

82. ДЕЦА СА УДИЦОМ (1993)

уље на платну, 78 x 92cm

сигн. В.Д. Вељановић, доле лево

83. ПЕЈЗАЖ (1993)

уље на платну, 78 x 100цм

сигн. В.Д. Вељановић, доле десно

Карл ВОНДЕРБАНК

84. ФРАНКФУРТ НА МАЈНИ (1971)

акватинта, 60 x 80цм

Лазар ВУЈАКЛИЈА (исто код скулптура)

85. КОМПОЗИЦИЈА (1970)

уље на платну, 117 x 132цм.

Поклон аутора

Отон ГЛИХА (Чрномелј 21. мај 1914.- Загреб 1999.)

После завршене Уметничке академије у Загребу, наставља студије у Паризу. Студијска путовања: Француска, Италија, Швајцарска. Први пут излагао 1938. године. Самостално излагао у Загребу, Ријеци, Охриду, Торину, Сао Паолу, Милану. На колективним изложбама у земљи са УЛУХ-ом и СЛУЈ-ом, затим у Хагу, Ротердаму. Добитник је значајних награда (града Загреба, града Београда, у Румунији и награде Бијенала у Сан Марину). Бавио се графиком и зидним сликарством.

Основна литература: Б. Визанин, Отон Глиха, Загреб 1958., Б. Бек, Отон Глиха (каталог), Београд 1965, Д. Шепић, Отон Глиха, Загреб 1965, Ј. Денегри, Отон Глиха, Синтеза, 1967, стр. 5-6, З. Тонковић, Отон Глиха (каталог), Загреб 1982.

86. КОМПОЗИЦИЈА (1982)

графика, свилотиск, 53 x 83цм

сигн. О.Глиха 82, доле десно, д. лево свилотиск

Никола ГРАОВАЦ (Вребац, Лика 1907 - Оплепац 2000.)

Сликарство је учио код Јована Бијелића. Први пут је излагао 1933., затим са групама *Четворица* (1934) и *Тројица* (1937), са *Обликом* (1938) и *Десеторицом* (1940). После рата редовно излаже на заједничким ликовним смотрама. Слике му се налазе и свим важнијим музејима и галеријама, као и у многим приватним збиркама. Уз Милана Коњовића један је од најплоднијих и најзначајнијих представника колористичког експресионизма у српској историји уметности XX века.

Основна литература: М.Б. Протић, Српско сликарство XX века, Београд 1970, стр. 254-255, М. Коларић, Никола Граовац, Слике, Уметнички павиљон Цвијета Зузорић, Београд 1980., В. Војиновић, Никола Граовац, Слике настале 1997. године, каталог, Галерија УЛУС-а, Београд 1998.

87. ПЕЈЗАЖ (1972)

уље на платну, 76 x 65цм

сигн. Граовац 72, доле десно

Откуп са изложбе Октобарског салона Београд

Јован ГРГУРОВИЋ (Пирот 1944.)

Академију ликовних уметности завршио у Београду у класи професора Лазара Возаревића, Младена Србиновића и Ђорђа Бошана. Имао је више самосталних и колективних изложби. Бави се педагошким радом. Боравио у Паризу.

Основна литература: Р. Влатковић, Ликовни живот у Пироту 1950-1995, Пирот, 1999.год.

88. ЗИМСКО БУЂЕЊЕ НА КЕЈУ (1996)

уље на платну, 50 x 80цм

сигн. Ј.Гргуровић 96, доле десно, латиница

89. ДЕЧЈЕ РАДОСТИ (1972)

уље на платну, 190 x 170цм

сигн. Ј. Гргуровић 72, латиница

Миливоје ГРУЈИЋ - ЕЛИМ (Болман, 8. новембар 1929.)

Дипломирао на Академији примењених уметности у Београду 1954. Бавио се професорским послом на Архитектонском факултету у Београду. Бави се графиком. У својим делима претаче сећања и облике из наше средњевековне уметности и третира их на начин близак енформелу.

Основна литература: Ђ. Поповић, Миливој Грујић Елим, Борба, 25.04.1960., Д. Ђуровић, Миливој Грујић Елим, Књижевне новине, 09.05.1970.год.

90. СТАРИ БЕОГРАД (1984)

графика, бакропис, 58 x 42цм

према литографији М. Ненадовића из 1849. године

Иван ГУНДИЋ (Риђица код Сомбора 1947 - Сомбор 1999)

Учитељску школу завршио у Сомбору. Вишу педагошку школу - ликовни одсек завршио је у Новом Саду. Дипломирао на Факултету ликовних уметности у Риједи, одсек сликарства у класи професора Антона Депопеа. На постдипломским студијама био на истом факултету од 1988-1990. год.

Основна литература: Ликовни уметници Сомбора радницима ИО „Први мај“, Пирот 1993.год

91. ДУНАВ (1991)

уље на платну, 38 x 47цм

сигн. И.Г. доле десно

Поклон "Првом мају" након пожара 1992.год.

ДАНКОВИЋ

92. ПЕЈЗАЖ ГРАДА (1982)

уље на платну, 45 x 56цм

сигн. Данковић 82, доле десно

Емир ДРАГУЉ (Мравињац код Горажда, 02. фебруар 1939.)

Академију ликовних уметности завршио 1963. у Београду, а постдипломске студије 1966.год. Графику је усавршио у Бриселу на Ecole nationale superieure „La sombre“. Студијски је боравио у многим земљама Европе. Радио као асистент за графику на ФЛУ у Београду. Први пут самостално излагао у Сарајеву 1964.год., а учествовао на свим значајним домаћим и страним групним изложбама. Добитник је бројних награда (Златна игла УЛУС-а, награда Октобарског салона, Велики печат Галерије Графички колектив).

Основна литература: С. Ћелић, Емир Драгуљ (каталог), Београд 1973., Б. Карлаварис, Емир Драгуљ, Уметност, 1976., стр. 48, Отворени графички атеље 1, Београд 1984.год.

93. ПРЕДЕО СА САХАТ КУЛОМ (1985)

акватинта, 74 x 54цм

94. БЕЛЕ 94 ВАЛАКОЊА ЈУЖНИ КУЧАЈ (1983)

уље на дасци, 62 x 52цм

сигн. Беле 83, доле десно

Милан ЂЕРИЋ (Хомољац, 18. јун 1935 - Сомбор 2005.)

Сликарско образовање стекао самостално. Самостално излагао два пута а колективно више од 40. Био је организатор и учесник већег броја ликовних колонија у организацији „Ликовне групе 76“ из Сомбора.

Основна литература: Ликовни уметници Сомбора Радницима ИО „Први мај“, Пирот 1993.год.

95. МИЛОШ ОБИЛИЋ (1991)

уље на платну, 50 x 40цм

Поклон аутора "Првом мају" након пожара 1992.год.

Петар ЂОРЂЕВИЋ (Пирот, 05. август 1943.)

Завршио Академију ликовних уметности у класи професора Љубице Сокић. Од 1972-1975. борави у Паризу. Први пут излаже у Београду 1966., а самостално у Пироту (1967., 1970., 1983., 1992., 2005.), Београду (1969., 1976., 1983., 2005.), Берлину (1980.), Софији (1996.). Колективно излаже на Октобарским салонима, УЛУС-овим изложбама, изложбама ДЛУП Пирота, Мајским изложбама.

Основна литература: С. Бошњак, Петар Ђорђевић (каталог), Београд 1976.год., Срето Бошњак, Петар Ђорђевић, Позитив у негативу, Пирот 2005.год.

96. МРТВА ПРИРОДА (1983)

уље на платну, 57 x 62цм

сигн. П.Ђорђевић 83, горе лево штампано ћирилица

Откупна награда са годишње изложбе ДЛУП-а

97. РАДИОНИЦА (1978)

уље на платну, 393 x 200цм

сигн. П.Ђорђевић 78, доле десно, штампано ћирилица

Откуп од аутора, уговор бр. 91/78, датум 12.05.1978.год.

цена 100.000 дин.

Букашин ЂОРЂЕВИЋ (Пирот 1953)

Сликарско образовање стицао је самостално. Члан је ДЛУП-а Пирота. Имао је више самосталних изложби а редовно излаже на свим изложбама Друштва. Добитник је неколико откупних награда.

Основна литература: Р. Влатковић, Ликовни живот Пирота 1950-1995, Пирот 1999.год.

98. МРТВА ПРИРОДА СА КУКУРУЗОМ (1986)

уље на платну, 110 x 73цм

сигн. В.Ђорђевић 86

Откупна награда са Годишње изложбе ДЛУП-а Пирота 1986.год.

Александар ЂОНОВИЋ (Велес, 03. април 1931.- Београд 1991.)

Завршио Академију ликовних уметности у Београду, у класи професора Марка Челебоновића. Један је од оснивача смотре југословенске уметности "Мермер и звуци" у Аранђеловцу. Поборник је апстрактног експресионизма.

Основна литература: Симпозијум скулптуре "Бели венчац" (каталог), Аранђеловац 1980, Ђорђе Кадијевић, Сликарска колонија у Липовцу 1973-74, Аранђеловац 1975.год.

99. КОМПОЗИЦИЈА (1970)

уље на платну, 126,5 x 136цм

Поклон аутора

Гизела ЖИЛИ (Биље 1935.)

Сликарско образовање стицала самостално. Фотограф је у пензији. Излагала је самостално на више од 24 изложби од тога два пута у Немачкој, два пута у Швајцарској, Грчкој, Мађарској. Више од тридесет пута излагала колективно. Излагала у Токију, Даласу, а учесник је колонија у организацији „Ликовне групе 76“.

Основна литература: Ликовни уметници Сомбора Радницима ИО „Први мај“, Пирот 1993.год

100. ПЕЈЗАЖ (1989)

уље на платну, 50 x 40цм

сигн. Zsilli G. доле десно

Поклон аутора „Првом мају“ након пожара 1992.год.

Мирослав ЖИВКОВИЋ (Г.Крњино код Пирота, 1934.- Пирот, 2009.)

По професији медицински техничар. Сликарско образовање стицао самостално. Припада групи наивних сликара. Излаже од 1950.год. у земљи и иностранству у оквиру Музеја наивне уметности из Јагодине, где је и највећи број његових дела. Редовно учествује на свим колонијама наивних уметника Србије. Добитник је више значајних признања.

Основна литература: Радмила Влатковић, Мирослав Живковић (каталог), Пирот 2000, Јединствена ликовна колонија наивне уметности (каталог), Јагодина 2002.год.; Радмила Влатковић, Мирослав Живковић, каталог, Пирот 2007.

102. ЕХО ПАСТИРА (1981)

уље на платну, 38 x 47цм

сигн. Мирослав 81, доле десно
Откупна награда са Годишње изложбр ДЛУП Пирот 1981.год.

Миле ЖИВКОВИЋ (Пирот 1953.)

Сликарско знање стицао самостално. Излагао на колективним изложбама у Пироту. Припада групи наивних сликара.

Основна литература: Р. Влатковић, Ликовни живот Пирота 1950-1995., Пирот 1999.год.

103. ГОДИШЊЕ ДОБА (1984)

уље на платну, 110 x 87цм

Весна ЗЛАМАЛИК (Београд 1949.)

Факултет ликовних уметности завршила у Београду на одсеку за графику 1974. године у класи професора Марка Крсмановића. Магистрирала на истом факултету 1977. у класи професора Миодрага Рогича. Члан је УЛУС-а и Графичког колектива. Има статус слободног уметника. Самостално излагала у Београду, Новом Саду и Цириху. Ради графике и акварела на свили.

Основна литература: Весна Зламалик, радови на свили, Галерија Графички колектив, Београд 2000.год.

104. КОМПОЗИЦИЈА II (1978)

графика, бакропис, 65 x 50цм

сигн. Весна Зламалик. д.сред.пис., доле лево 4/1

Поклон аутора „Првом мају“ из стипендије Фонда младих

105. КОМПОЗИЦИЈА I (1978)

графика, бакрорез, 65 x 50цм

сигн. Весна Зламалик, сред.пис., доле лево А/О

Поклон аутора "Првом мају" из стипендије Фонда младих

Ђорђе ЗЛАТКОВИЋ (Пирот 1919. - Пирот 1991.)

Завршио Филозофски факултет - одсек филозофије и естетике сликарства у Београду. Излаже од 1955. године. Самостално излагао дванаест пута а учествовао на колективним изложбама ДЛУП-а Пирота (1977-1990) као и на другим ликовним манифестацијама. Добитник је две награде 1956., награђен на конкурс за брод *Пирот* и дипломом града „8. септембар“.

Основна литература: Ђ.М.Златковић (каталог), Пирот 1987., Трећа мајска изложба ликовних уметника Пироћанаца (каталог), Пирот 1990.год.

106. КАЛЕ (1953)

темпера на дасци, 68 x 53цм

сигн. Ђ.М.Златковић, ћирилица, горе лево

107. МОСТ НА ВИСОЧИЦИ (1986)

уље на платну, 58 x 46cm

сигн. Ђ.М.Златковић 86, писана ћирилица, доле десно

Озренка МАЈСТОРОВИЋ ИЛИЋ (Сарајево 1960. - Пирот 2003.)

Завршила Академију ликовних уметности у Сарајеву у класи професора Миливоја Унковића 1985. године. Радила као модни креатор у ИО "Први мај". Самостално излагала у Пироту (1987., 1997., 2003.), Неготину, Београду, Прокупљу, Димитровграду, а колективно са ДЛУП-ом Пирота, Мајским изложбама и Децембарским сусретима. Члан је УЛУС-а од 1998. године.

Основна литература: Радмила Влатковић, Озренка Илић (каталог), Пирот 2003.год.

108. ПЕЈЗАЖ (1995)

уље на платну, 55 x 73cm

сигн. Озренка Мајсторовић 1995, писана латиница, доле десно

109. ПЕЈЗАЖ (1995)

уље на платну, 95 x 73cm

сигн. Мајсторовић Озренка, писана латиница, доле десно

110. ПОРТРЕТ ТИТА (1986)

уље на платну, 200 x 140cm

сигн. О. Мајсторовић 1995, писана латиница, доле десно

Јовица ИЛИЋ (Пирот 1958.)

Завршио Педагошку академију у Пироту и Академију ликовних уметности у Сарајеву 1984. године у класи професора Миливоја Унковића. Самостално излагао у Пироту (1983., 1987., 1996., 2004.), Београду (Галерија "Сунце"), Љубљани (Мајерова вила Шоштањ), Неготину (1997), Димитровграду (1997), а колективно са ДЛУП-ом Пирота, Мајским изложбама, Видовданском салону и на Интернационалној изложби мале графике у Београду (1995). Учесник је више ликовних колонија. Бави се педагошким радом у Пироту.

Основна литература: Јовица Илић (каталог), Пирот 1995., УЛУС, Годишња изложба чланова југоисточне Србије, Ниш 2002., Радмила Влатковић, Јовица Илић - слике (каталог), Пирот 2003.год.

111. МОЧВАРА (1984)

уље на платну, 148 x 200cm

сигн. Ј.Илић, писана латиница, доле десно

Откупна награда са Годишње изложбе ДЛУП-а Пирота 1984.год.

Слободан ЈЕРЕМИЋ - ЈЕРЕМИЈА (Шабац 1950.)

Учио цртање код професора Игора Белохлавека. Самостално излагао у Шапцу, Београду, Амстердаму, Болоњи, Хамбургу, Сан Франциску, Минхену, Базелу, Мадриду,

Барселони, Новом Саду. Учествовао на око сто групних изложби у Италији, Француској, Шпанији, Немачкој, Холандији, Венецуели и Југославији. Добитник је више награда. Оснивач је Музеја хлеба у Пећинцима.

Основна литература: Јеремија (каталог), Нови Сад 1986., Ђ. Кадјевић, Јеремија (каталог), Шабац, Нови Сад, Сарајево 1986.год.

112. МРТВА ПРИРОДА (1976)

уље на дасци, 65 x 50цм

сигн. Јеремија, штампана ћирилица, доле десно

Н.КАНУРИЋ

113. ПЕЈЗАЖ (1978)

уље на платну, 70 x 50цм

сигн. Н.Канурић 78, доле десно

Бошко КАРАНОВИЋ (Босанска Крупа, 5. јануар 1924.)

Студије на Академији у Београду започео 1943. (М. Милуновић), наставио их после повратка из НОБ-а. Сликаство дипломирао 1948. године. Предавао на Факултету ликовних уметности у Београду. Један је од оснивача Графичког колектива (1949.). Негује графику у боји, прожету декоративном нотом и фолклорним елементима. Поред графике бави се сликарством, мозаиком и таписеријом. Од 1962. активно сарађује са "Атељеом 61" у Новом Саду чију је награду и добио.

Основна литература: С.Телић, У трагању за узорним: Графике Бошка Карановића, Уметност 15, (каталог), Чачак 1967., Ј.Денегри, Српска графика 1900-1950, у каталогу Југословенска графика 1900-1950, Београд 1978., Сава Степанов, Бошко Карановић, Таписерије и графика, Нови Сад 2000.

114. БИБЛИЈСКИ СТАРЦИ (1967)

линогравура, 59,5 x 49цм

сигн. испод от.олов; д.л. Бошко Карановић 1967

Иво КЕК

115. КОШАРА (1975)

уље на платну, 30 x 40цм

сигн. Кек 1975, доле десно

Светлана КНЕЖЕВИЋ (Београд, 5. новембар 1953.)

Дипломирала на Факултету ликовних уметности у Београду 1980. године. Постипломске студије на истом факултету завршила 1984. Самостално излагала 1983. у Загребу, 1984. и 1990. у Београду. У сарадњи са невладином организацијом *Нар* 2004. године у Галерији „Стара капетанија“ у Земуну излагала самостално. Учествује на

колективним изложбама у земљи и иностранству. Излагала у Берлину и Паризу. Има статус слободног уметника. Члан је УЛУС-а.

Основна литература: 24. Октобарски салон Србије (каталог), Београд 1982.год.

116. АУТОПОРТРЕТ (1981)

уље на платну, 150 x 110цм

Откупна награда са Октобарског салона Београд 1980.год.

Милан КОЊОВИЋ (Сомбор 1898. - Сомбор 1993.)

Студије сликарства почео је на Академији у Прагу, а наставио их 1920/21. у атељеу Јана Зрзавог. Похађао је и Академију Град Шомијер у Паризу, где је до краја 1932. радио и излагао. Вратио се у родни Сомбор, где остаје до краја живота. Од 1926. године приредио је око 230 самосталних изложби, између којих и ретроспективу у Гран Палеу у Паризу. У Сомбору је 1966. године отворена Галерија „Милан Коњовић“, где се чува и излаже највише његових дела. Његове радове поседују и излажу и остали музеји и галерије широм Србије. За редовног члана Војвођанске академије наука и уметности изабран је 1979., за дописног члана Југословенске академије знаности и уметности 1986., а за редовног члана Српске академије наука и уметности 1992. године.

Основна литература: К. Амброзић, Милан Коњовић, Галерија "Милан Коњовић", Сомбор 1972., Д. Ђорђевић, Милан Коњовић, Ретроспективна изложба слика 1913-1974., Музеј савремене уметности, Београд 1975., Л. Трифуновић, Стварност и мит у сликарству Милана Коњовића, Галерија "Милан Коњовић", Сомбор 1978., Д. Ређеп, Милан Коњовић, Велики потпис, Прометеј, Нови Сад 1994.

117. САЛАШ (1991)

сериграфија, 70 x 90цм

Поклон аутора "Првом мају" након пожара 1992.год.

Антон КРАЉИЋ (Загреб 1933.)

Завршио Факултет ликовних уметности. Члан је УЛУС-а и УЛУПУДС-а. Излаже на Октобарским салонима, на изложбама УЛУС-а а излагао у Ротердаму и Амстердаму.

Основна литература: 16. Октобарски салон Србије, Београд 1976.год.

118. КОМПОЗИЦИЈА (1975)

графика, акватинта, 73 x 52цм

сигн. А.Краљић, доле десно

Марко КРСМАНОВИЋ (Београд, 7. јул 1930.)

Академију ликовних уметности завршио 1953. године у Београду а постдипломске студије исте Академије 1955. Као стипендиста Британског Савета усавршавао је графику на одсеку графике Central School of Arts 1960. у Лондону, а 1979/80. год. боравио у САД по Full Bright - Нус програму за међународну размену. Први пут је излагао 1954. и од тада редовно самостално излаже и учествује на бројним групним изложбама у земљи и иностранству. Добитник је многих награда.

Основна литература: С. Ђелић, Марко Крсмановић (каталог), Београд 1969., З. Павловић, Марко Крсмановић, Београд 1977.год.

119. КОМПОЗИЦИЈА (1968)

дубока штампа, 65 x 91цм

сигн. испод ст.олов.; д.л. ЕА; д.д.: М. Крсмановић 68

120. ПРЕМА СРЕДИШТУ (1982)

дубока штампа, дим.пл: 60,5 x 40,1цм

сигн. испод ст.олов: ЕА; д.д.: М. Крсмановић 82

121. РАТНИК И НЕВЕСТА (1985)

свилотиск, дим. 73 x 52цм

сигн. испод ст.олов: ЕА; д.д.: М. Крсмановић 85

А КУЗМАНОВСКИ

122 ХРИЗАНТЕМЕ (1986)

уље на платну, 65 x 45цм

сигн. А. Кузмановски, доле лево

М. ЛАПОТИЋ

123. МОТИВ СА МОРА (1978)

уље на платну, 40 x 60цм

сигн. М. Лапотич 78, доле десно

Владимир ЛУЖАЈИЋ (Вировитица 1949.)

Након завршене школе у Сарајеву прелази у Сомбор где је интензивно почео да се бави сликарством. Члан је ликовне *Групе 76* из Сомбора чији је и председник био. Имао осам самосталних изложби и више од стотину колективних. Добитник је више значајних признања (друга награда на ликовном конкурс у 11 општина Бачке у Кули 1984.). Ради слике у техници уља, графике и цртеже. Има више циклуса у свом стваралаштву а негује реализам, углавном акт жене које доводи до апстрактне форме. У последње време ради мотиве из Сивца где од недавно и живи.

Основна литература: Миодраг Б. Протић, VIII ликовна јесен, Антологија југословенског сликарства седме деценије, Сомбор 1968., Ликовни уметници Сомбора радницима ИО „Први мај“, Пирот 1993.год.

124. СНОХВАТИЦА (1991)

комбинована техника, пастел, 84,5 x 59,5цм
Поклон аутора "Првом мају" након пожара 1992.год.

Федор МАЛЕНЧЕЦ

125. ИЗ СТАРОГ ЗАГРЕБА - ТКАЛЧАКОВА УЛИЦА СА ЦРКВОМ СВ. МАРИЈЕ (1982)

уље на платну, 50 x 35цм
сигн. Маленчец 82, доле десно

Бранко МАРАВИЋ (Београд 1970.)

Завршио Факултет ликовних уметности у Београду. Живи у Сомбору. Излагао самостално у Сомбору и Београду. Учесник је колективних изложби у земљи и иностранству.

Основна литература: Ликовни уметници Сомбора радницима ИО "Први мај" (каталог), Пирот 1993.год.

126. У КОНОБИ (1991)

сериграфија, 47 x 36цм
сигн. Б.Маравић, писано, доле десно
Поклон аутора "Првом мају" након пожара 1992.год.

Бранко МАНОЈЛОВИЋ (Пирот 1934.)

Дипломирао је на Академији за ликовне уметности у Београду 1958. године. Постдипломске студије на одсеку за фреску и мозаик, код професора Мила Милуновића, завршио је 1961. године. Исте године излаже на првом Тријеналу југословенске уметности у Београду и ради зидну композицију величине 3 x 4,8м у Београду. У наредним деценијама излаже на већем броју групних изложби: Октобарски салон, УЛУС-ове изложбе, Београд, инспирација уметника, изложбе групе "Атеље Мило", Мајске изложбе у Пироту, на групним изложбама у Берлину и Француској. Више пута излагао на Салону ликовних уметности у граду Champe sur Marne (1991. год. добио прву награду за сликарство), у Паризу у Културном центру (1993), наредне 1994. на групниј изложби наших и француских уметника у „Galerie des Chevaux Legers“ у Версају на аукцији у добротворне сврхе. Самостално излагао 40 пута у Француској, Београду, Пироту. Бавио се конзервацијом фресака у нашим средњовековним манастирима, педагошким и музејским радом.

Основна литература: Радмила Влатковић, Ликовни живот Пирота 1950-1995, Пирот 1999., Радмила Влатковић, Бранко Манојловић (каталог), Београд 2005.год.

127. БЕЛИ СТО (1988)

уље на платну, 100 x 82цм
сигн. Б. Манојловић 88, доле десно
Поклон "Првом мају" након самосталне изложбе у Пироту 1991.год.

Лидија МАЦУРА (Београд 1943. - Београд 2004.)

Након гимназије студирала архитектуру а касније је учила цртање код Радомира Рељића. Од 1970 до 1977. студирала је сликарство у Београду и Лондону. На Факултету ликовних уметности била је студент код Мирјане Михаић а потом у класи Младена Србиновића где је и магистрала. Постала је члан УЛУС-а 1975. год. и имала је статус истакнутог уметника. Прву значајну изложбу организовала је у Графичком колективу 1978. Две античке скулптуре - Нике са Самотраке и групна скулптура Парки са Партенона биле су теме које никада није напустила. Касније је открила романтичну лепоту руина и класичне архитектуре. Излагала је самостално у Београду, Ваљеву, три пута у Пироту (последња трећа постхумно).

Основна литература: Јасминка Плавшић Ђерковић, Лидија Мацура - тридесет слика тридесет година, Галерија УЛУС, Београд 2004., Јасминка Плавшић Ђерковић, Лидија Мацура (каталог), Пирот 2005.год.

128. ПОЉА (1998)

уље на платну, 47 x 75цм

Поклон „Првом мају“ након самосталне изложбе у Пироту 1988.год.

Андреја МИЛЕНКОВИЋ (Лесковац 1922. - Београд 2005.)

Гимназију завршио у Пироту а Академију примењених уметности у Београду у класи професора Михајла Петрова. Бавио се педагошким радом и новинарством. Члан је УЛУПУДС-а чији је председник једно време био. Аутор је многих дела из свих области примењених уметности али је посебно запамћен његов опус са поштанским маркама. Радио је од 1958.год. до пензије у Бироу за израду поштанских марака. Излагао је на великом броју колективних изложби у земљи и иностранству (у Пироту је имао две самосталне изложбе 1982. и 1986. године).

Основна литература: Павле Васић, Андреја Миленковић, Салон музеја примењених уметности, Београд 1982., Андреја Миленковић (каталог), Београд 2005.

129. МРТВА ПРИРОДА (1986)

уље на платну, 38 x 53цм

сигн. Анд. Миленковић 86, доле десно

Поклон „Првом мају“ након самосталне изложбе у Пироту 1986.год.

Антоније МИЛОШЕВИЋ (Гњилан код Пирота 1948.)

Завршио Академију ликовних уметности у Београду у класи професора Недељка Гвозденовића 1973. а постдипломске студије 1991. у класи професора Чедомира Крстића. Самостално излаже у Београду, Пироту, а колективно као члан ДЛУП-а Пирота, групе *Облик*, као учесник уметничке колоније „Сићево 85“, „Поганово“, „Рибарска бања“. Добитник је Мајске награде у Пироту 1983. и Годишње награде Друштва 1984. године. Више пута боравио на Хиландару а бави се и иконосликарством.

Основна литература: Радмила Влатковић, Антоније Милошевић (каталог), Пирот 1991., Радмила Влатковић, Уметник израженог сензинилитета, Слобода, 05.10.1991., Пирот, Радмила Влатковић, Иконе Антонија Милошевића, Пирот 2000.год.

130. СУНЦОКРЕТИ (1985)

уље на платну, 98,5 x 68цм
сигн. Антоније 85, писана ћирилица, доле десно
Отклучна награда са Годишње изложбе ДЛУП-а Пирота

Михајло МИЛОШЕВИЋ (Дрежањ код Невесиња 1939.)

Дипломирао на Академији ликовних уметности на Педагошкој академији у Ријеци у класи професора Зденка Балабанића 1965. године. Имао је више самосталних и колективних изложби у земљи и иностранству. Учесник је годишњих изложби „Ликовне јесени“ у Сомбору где и данас живи.

Основна литература: Ликовни уметници Сомбора радницима ИО "Први мај" (каталог), Пирот 1993.год.

131. КОМПОЗИЦИЈА (1991)

уље на платну, 60 x 66цм
сигн. М. Милошевић 91, доле десно
Поклон аутора „Првом мају“ након пожара 1992.год.

132. КОМПОЗИЦИЈА (1991)

уље на платну, 55 x 60цм
сигн. М. Милошевић 91, доле десно
Поклон аутора „Првом мају“ након пожара 1992.год.

Ж. МИЛОСАВЉЕВИЋ

133. ПЕЈЗАЖ (1991)

уље на платну, 65 x 50цм
сигн. Ж. Милосављевић 1991, ћирилица, доле десно

Бранко МИЉУШ (Горња Драгоштиња код Приједора, 1936.- Београд, 2012.)

Академију ликовних уметности завршио у Београду 1958. у класи професора Недељка Гвозденовића. Постдипломске студије завршио на графици у класи професора Бошка Карановића. Специјализирао графику у Паризу 1962/63. као стипендиста француске владе. Доцент на Факултету ликовних уметности у Београду. Самостално излагао у Београду у оквиру Графичког колектива, Паризу, Приштини, Љубљани, Грацу, Новом Саду.

Основна литература: Лазар Трифуновић, Бранко Н. Миљуш, Ниш 1977.год.

134. ДАВИД (1985)

акватинта, 72 x 53цм
сигн. Д.Л. 10/100; д.д. Миљуш Н. Бранко, у сред: Давид

Миодраг НАГОРНИ (Власотинце, 31. децембар 1932.)

По завршеној Школи за примењену уметност 1953. у Нишу, студирао је на сликарском одсеку Ликовне академије у Београду до 1958. и наставио на трећем степену исте академије до 1961. Графику је усавршавао 1966. у Ослу и 1969. у Паризу. Студијски боравио у скоро свим земљама Европе. Постао је члан интернационалне групе

графичара "Atelier Nord " из Осла 1966. а 1969. почасни члан Међународне академије за књижевност, науку и уметност "Tomasso Campanella" у Риму. Ванредни је професор Академије уметности у Новом Саду. Редовно излаже самостално и групно. Добитник је "Златне игле" УЛУС-а 1962., I награде за графику на V међународном бијеналу младих у Паризу 1967; II награде III тријенала југословенске графике у Битољу и награде за графику "Arimondie" у Паризу.

Основна литература: Владо Бузанчић, Миодраг Нагорни, Загреб, Београд, Лесковац 1983., Љубица Буба Миљковић, Отворени графички атеље 1 (каталог), Београд 1984., Миленко Мисаиловић, Миодраг Нагорни, Пирот 2000.год.

135. ЈАЈА И ШКОЉКЕ У ПРОСТОРУ (1985)

бакрорез, дим. пл. 48,3 x 69,5цм

сигн. испод от. олов.д.л. 5/35 у сред. Јаја и шкољке у простору, доле десно
Нагорни.

Слободан НАСТАСИЋ (Деспотово, Бачка, 1946.)

Сликарством се бави од 1962. године. Члан је и један од оснивача "Ликовне групе 76" у Сомбору. Остварио више самосталних изложби и учесник је више од стотину колективних изложби. Забележено је и учешће на великом броју колонија и хуманитарних акција. Добитник је похвале на Војвођанској смотри Бечеј 2005. године.

Основна литература: Ликовни уметници Сомбора радницима ИО "Први мај", Пирот 1993.год.

136. РОКОВЦИ - СТАРИ САЛАШ (1992)

уље на лесониту, 46 x 34цм

сигн. С.Настасић 92, доле десно

Поклон аутора „Првом мају“ након пожара 1992.год.

А. НЕДАНОСКИ

137. ЦРНИ ДРИМ (1977)

уље на платну, 83 x 80цм

сигн. А.Неданоски 77, доле десно

Поклон „Отекса“ из Охрида

Марија ДЕАК ХЕМЕТ (Сомбор 1961.)

Завршила Академију ликовних уметности у Новом Саду 1984. године. Члан је УЛУВ-а. Редовно излаже на колективним изложбама у Сомбору.

Основна литература: Ликовни уметници Сомбора радницима ИО "Први мај", Пирот 1993.год.

138. ИЗ ЦИКЛУСА АСОЦИЈАЦИЈЕ (1990)

комбинована техника, 65 x 52цм

сигн. М.Деак Хемет 90, доле десно

Поклон аутора "Првом мају" након пожара 1992.год.

Јосипа Пепа ПАШЋАН (Београд 1930.)

Студирала историју уметности на Филозофском факултету у Београду. Сликаство је учила самостално и на многим студијским путовањима. Чланица је УЛУС-а (сликарство, проширени медији). Излагала је на многим самосталним и групним изложбама југословенског и српског сликарства, цртежа, акварела, фотографије и проширених медија. Добитница је УЛУС-ове награде за сликарство 2000. године. Запажену изложбу под називом "Девојка са велом" у Београдској Галерији "Хаос" одржала је 2003. године.

Основна литература: Цртежи и колажи Јосипе Пепе Пашћан (каталог), Београд 2003.год.

139. ЗА СЕЗАНА 5 (1987)

уље на платну, 157 x 170цм

Откупна награда са Окробарског салона Београд

Слободан ПЕЈОВИЋ (Мразовци, 15.08.1932.)

Школовање завршио на Академији ликовних уметности у Београду (1958), као и постдипломске студије (1959). Излаже од 1957. Носилац је више значајних признања. Учесник је Отвореног графичког атељеа IV Народног музеја (1986). Професор ФЛУ у Београду.

Основна литература: Откупи 1985-1993. (каталог), Изложба слика, скулптура, сртежа и графика савремених уметника, откупљених за збирке Народног музеја Београд 1993. год.

140. ДАИРЕ (1972)

бакропис, дим. листа 68 x 53цм, плоче 27,5 x 34,1цм

сигн. испод от. д.л. А.О. доле на средини Даире, доле десно С.Пејовић 1972

Јован ПЕТРОВИЋ (Рсовци код Пирота, 1940.- Пирот 2008)

Радио као архитекта у Заводу за урбанизам у Пироту. Сликарско образовање стицао је самостално на многим путовањима и у атељеу Лидије Мацуре. Излаже од 1966. године самостално и са ДЛУП-ом Пирота. Добитник је Годишње награде ДЛУП-а 1979. и 1985. године.

Основна литература: Мајска изложба ликовних уметника пироћанаца (каталог), Пирот 1990.год.;Радмила Влатковић, Јован Петровић, каталог, Пирот 2011.

141. ШЕТЊА (1983)

уље на платну, 123 x 100цм

сигн: Јован Петровић 83, доле десно

142. КОД СУНЦА У 5 (1986)

уље на платну, 120 x 96цм

сигн. Јован Петровић 86, доле десно

Љубомир ПОПАРЕЧАНИН (Драгосињци код Краљева, 1943.)

Завршио Академију примењених уметности - одсек примењеног вајарства у Београду 1979. године. Ради као дизајнер. Самостално излагао у Врњачкој Бањи 1967., Краљеву 1971. године. Више пута излагао на колективним изложбама. Награђиван на изложбама краљевачких уметника.

Основна литература: Милан Ђокић, Љубомир Попаречанин, Сlike, скулптуре, мозаици (каталог), Краљево 1984.год.

143. ФАНТАСТИЧНИ ПЕЈЗАЖ (1982)

уље на платну, 83 x 102цм
сигн. Љ. Попаречанин 82, доле десно

Божидар ПРОДАНОВИЋ (Прањине код Горњег Милановца, 1923 .- Београд 2006.)

Сликарство је дипломирао 1949. године на Академији ликовних уметности у Београду. Ту је затим похађао од 1953. до 1955. год. специјални течај за зидно сликарство, код професора Мила Милуновића. На истој академији, потом факултету предавао је од 1954. до 1986. предмете „Технике зидног сликарства“ и „Цртање вечерњег акта“. Од 1950. учествује на свим важнијим групним изложбама и ликовним смотрема у земљи и иностранству. Добитник је Златне палете УЛУС-а (1970), Октобарске награде града Београда (1977) и Златног беоцуга Културно просветне заједнице Србије (1985). Осим сликарства бави се и графиком, теоријом уметности и ликовном критиком.

Основна литература: Божидар Продановић, каталог самосталне изложбе, Уметничка галерија Надежда Петровић, Чачак 1986., Божидар Продановић, Изложба слика, цртежа и акварела, Галерија Библиотеке града Београда, Београд 1994., В. Ристић, Божидар Продановић, Каталог ретроспективне изложбе, УП Цвијета Зузорић, Београд 2000.год.

144. МРТВА ПРИРОДА (1969)

уље на платну, 76 x 94цм
сигн. Б. Продановић 69, доле десно

М. ПРОДАНОВИЋ

145. МОТИВ СА ТАШМАЈДАНА (1984.)

уље на платну, 83 x 68цм
сигн. М.Продановић 84, доле десно
Поклон Конфекције "Беко"

Матија ПУХИНКА

146. ПЕЈЗАЖ (1983)

бакропис, 55 x 100цм
сигн. Матија Пухинка, латиница, доле десно

Мирко РАДУЛОВИЋ (Косово 1936.)

Завршава уметничку школу у Пећи у класи професора Боже Продановића. На Академији за примењену уметност у Београду опредељује се за сценографију коју дипломира 1964. године у класи професора Миленка Шербана. Радни век почиње као сликар конзерватор у Покрајинском Заводу за заштиту споменика културе у Приштини, наставља као ликовни педагог а од 1964. ради у РТВ Београд као сценограф. Члан је УЛУС-а од 1968. До сада је излагао на око 60 самосталних и групних изложби.

Основна литература: Војислав Љумовић, Мирко Радуловић (каталог), Београд 1985.год.

147. ДЕВОЈЧИЦА СА ПСЕТОМ (1988)

уље на платну, 110 x 80cm
сигн. Радуловић 88, доле десно

148. ДЕЦА СА ГОЛУБОВИМА (1989)

уље на платну, 95 x 82cm
сигн. Радуловић 89, доле десно

Штефица РАДОВАНОВ (Сремска Митровица, 24.05.1931.)

Студирала Историју уметности у Београду. Члан је УЛУС-а од 1998. године. Самостално излагала у Торонту (1989.), Сремској Митровици (1998), Новом Саду (1999), Суботици (2000), Прагу (2000). Колективно излагала на Сремскомитровачком салону Л. Возаревић 1986., на међународном бијеналу уметничке минијатуре у Горњем Милановцу 1994., Београд некад и сад на Косанчићевом венцу у Београду 1997., Октобарском салону у Шапцу 1996., на Бијеналу савременог југословенског цртежа 94, ликовне јесени у Сомбору. Добитник је награде за успех у области сликарства XII изложбе слика ликовних педагога у Новом Саду 1986. и награде Галерије Лазар Возаревић 1986. у Сремској Митровици.

Основна литература: Весна Марицки, Штефица Радованов (каталог), Сремска Митровица 1998.год.

149. СРЕМСКА МИТРОВИЦА - ЦЕНТАР ГРАДА (1983)

пастел, 38 x 47cm
сигн. Ш.Р., доле десно, латиница

Јован РАКИЦИЋ (Добрица, 05. октобар 1944.)

Дипломирао је 1968. и магистрирао 1970. на Академији ликовних уметности у Београду. Редовно излаже на заједничким смотрама и самостално од 1969., код нас и у иностранству. Добио је више значајних награда за сликарство и цртеж. Живи у Београду, професор је сликарства на Академији уметности у Новом Саду.

Основна литература: К. Амброзић, Сликарство Јована Ракићића, УЛУС Београд 1971.год.

150. ЖРТВА (1986)

акватинта, 62 x 51cm

Ида БРИШНИК РЕМЕЦ

151. ТИХОЖИТЈЕ С КОЛОВРАТОМ (1977)

уље на платну, 70 x 66cm
сигн. И.Б.Ремец, доле десно

Миодраг Драган РОГИЋ (Београд, 19. септембар 1932.)

Дипломирао је 1956., завршио специјални течај, а потом био професор на АЛУ у Београду. Редовно излаже самостално и учествује на заједничким изложбама код нас и у свету од 1956. године. Добио је најзначајније награде за сликарство, графику и цртеж.

Основна литература: Ж. Турински, Миодраг Роговић, УЛУС, Београд 1990., Љ. Марковић, Слике са Октобарских салона у Народном музеју, у 33. Октобарски салон, УП Цвијета Зузурић, Београд 1992.год.

152. КОМПОЗИЦИЈА (1980)

гваш, 80 x 80цм

на полеђини, горе десно, Драган Рогић, 1989

153. МРТВА ПРИРОДА (1984)

цртеж у боји, 53 x 73цм

Љиљана Стоја РУДИЋ (Нови Сад 1947.)

Сликар, ликовни педагог, члан УПИДЕВ-а од 1979. године. Живи и ради у Новом Саду, самостално излагала у Новом Саду, Сомбору, а колективно на групним изложбама УПИДЕВ-а. У њеним сликама присутно је осећање земље, неба, ветра, равничарске старине у касно поподне, мирис воде, Дунава, жита...

154. ВОЈВОДИНА НА САЛАШУ (1996)

уље на платну, 90 x 118цм

сигн. Љиља Рудић 96, доле десно

Јанез СОЛЕ

155. ТРЕЋА ВАРИЈАНТА ЗА ЛОРКИНО ИМЕ (1972)

сериграфија 2/10, 57 x 72цм

сигн. Јанез Соле, доле десно,

сред. Трећа варијанта за Лоркино име, доле лево 2/10

Д. СПАЈИЋ

156. МРТВА ПРИРОДА СА ЦВЕЋЕМ (1980)

уље на платну, 64 x 54цм

сигн. Спајић Д., латиница, доле десно

Владимир СПАСИЋ (Славиња код Пирота, 16. новембар 1930.)

Завршио школу за примењену уметност у Новом Саду, одсек сценографије. Као сценограф радио у Народном позоришту Сомбор до пензионисања. Истовремено ради и као сликар Војводине. Приредио је више од стотину самосталних и колективних изложби. Добитник је пет награда за сценографију као и Октобарску награду града Сомбора.

Основна литература: Ликовни уметници Сомбора радницима ИО "Први мај", Пирот 1993.год.

157. САЛАШ КРОНИЋ РАДИВОЈА (1988)

уље на платну, 95 x 63цм

на полеђини: Владимир Спасић, Салаш Кронић Радивоја, уље, 95 x 63цм

сигн. Спасић 1988, доле десно

Д. СТЕВАНОВИЋ

158. **ПЕЈЗАЖ** (1982)

уље на платну, 35 x 43цм

сигн. Д. Стевановић 82, доле десно

Сава СТОЈКОВ (Сомбор 1925.)

Запазивши таленат младог Стојкова, сликар и ликовни педагог Бранко Шотра га је запослио 1946. у Дому ЈНА у Београду. Ту је, посматрајући академске сликаре, научио много о техници и технологији сликарства. Прву самосталну изложбу приредио је 1945. у Осијеку, а потом више од две стотине широм света. Добио је много награда и признања.

Основна литература: Збирка НИС Југопетрол, Народни музеј Београд 2000.год.

159. **ПАЈИН САЛАШ** (1988)

уље на платну, 88 x 78цм

сигн. Стојков 88, доле десно

СТОЈАНОВ

160. **ПЕЈЗАЖ** (1973)

уље на платну, 52 x 74цм

сигн. Стојанов, латиница, доле десно

Зоран СТОШИЋ ВРАЊСКИ (Врање, 1936.)

Сликарске студије завршио у Београду на Вишој педагошкој школи, сликарски одсек, у класи професора Анте Абрамовића. Прву самосталну изложбу имао је 1955. у Врању и од тада је самостално излагао више од сто пута, а колективно има више од 400 наступа. Члан је УЛУС-а и УЛУВ-а од 1967., члан је Друштва књижевника Војводине и редован члан Матице српске. Добитник је већег броја награда: Медаља НАСА за сликарство (Хјустон, САД 1972.), Медаља Хационалне галерије (Вашингтон, 1973.), Откупне награде Савеза ликовних уметника Војводине (1983. и 1992.), Октобарска награда Сомбора (1994.). Живи и ради у Сомбору.

Основна литература: Милош Арсић, Зоран Стошић Врањски (каталог), Нови Сад, 1994., Лазар Стојановић, Зоран Стошић Врањски, Пирот 1999.год.

161. **КОСМИЧКА ЕТИДА** (1992)

уље на лесониту, 43,5 x 39цм

М. СУБА

162. **КУЋА БЛИЗУ ГРОБЉА** (1984)

уље на платну, 73 x 54цм

сигн. М. Суба 84, доле десно

ТАТИЋ

163. ПРЕДЕО У ЗЕЛЕНОМ (1979)

уље на платну, 120 x 120цм
сигн. Татић 79, доле десно

Живојин ТУРИНСКИ (Зрењанин, 1935.)

Академију за ликовне уметности завршио у Београду. Ванредни је професор Факултета ликовних уметности у Београду. Више година био је главни уредник часописа "Уметност". Бави се ликовном критиком и есејистиком. Самостално излагао у Београду: у Галерији Графичког колектива 1962., Галерији Музеја модерне уметности 1964., Галерији УЛУС-а 1966., Галерији Дома омладине 1968. и Галерији КНУ 1974. Објавио је књиге: Боје, везива, технике сликања и Сликарска технологија.

Основна литература: Д. Радовић, Живојин Турински (каталог), Београд 1974.год.

164. КОМПОЗИЦИЈА (1985)

акватинта, 52 x 74цм
сигн. Д.Л.А.О. доле десно Турински Ж. 85

Стојан ЋЕЛИЋ (исто, код мозаика)

165. КОМПОЗИЦИЈА (1967)

акватинта, 45 x 29цм
сигн. Д.Л.А.О. доле десно Стојан Ћелић

С. ЦВЕТКОВИЋ

166. ХОТЕЛ БРЕЗА У ВРЊАЧКОЈ БАЊИ (1988)

уље на платну, 54 x 72цм
сигн. С. Цветковић, латиница, доле десно
Поклон Синдиката Врњачке Бање

Славољуб ЧВОРОВИЋ (Крушевац 1934.)

Завршио Академију ликовних уметности у Београду 1960. и специјални течај на сликарском одсеку исте Академије у класи професора Недељка Гвозденовића. Специјализирао је графику 1964-65. године на Високој националној школи за архитектуру и декоративно сликарство у Бриселу. Од 1954. самостално је представљао своје слике и графике више од 20 пута, док је истовремено излагао на многобројним ликовним смотрама у земљи и иностранству. Бавио се ликовном педагогијом, радио је као професор на одсеку за графику ФЛУ у Београду.

Основна литература: М. Поповић, Славољуб Чворовић (каталог), Уметничка галерија Стара капетанија, Земун 1989.год.

167. ПОВРАТАК (1976)

бакропис, 53 x 59cm

д.л. Е.А. сред. Повратак, доле десно Славољуб Чворовић

Божидар ЦМЕРКОВИЋ (Моглиц, Македонија, 05. новембар 1930.)

Дипломирао и постдипломске студије завршио на Академији ликовних уметности у Београду. На групним изложбама учествује од 1965. Самостално излаже од 1967. Професор је на Факултету примењених уметности у Београду.

Основна литература: Божидар Цмерковић, Сlike и графике, каталог самосталне изложбе, Уметничка галерија, Крушевац 1971., Трећи Тријенале на современата југословенска графика (каталог), Битола 1978.год.

168. КОМПОЗИЦИЈА (1976)

уље на платну, 76 x 65cm

сигн. Цмерковић 76, доле десно

Зулфикар-Зуко ЦУМХУР (Коњиц, 24.09.1921. - Херцег Нови, 27.11.1989.)

Сликарство је студирао на Академији ликовних уметности у Београду. Први пут је самостално излагао у Сарајеву (1940.). Од 1948. учествује на групним изложбама код нас и у свету. Познат је и као цртач, али је радио и колаже, уља и темпере. Филигранском структуром потеза тушем и пером градио је распричана, духовита, ликовно занимљива и особена дела у чије ткиво улазе и његови записи.

Основна литература: В. Булатовић, Слово о Цумхуру, Галерија Роман Петровић, Сарајево 1987.год.

169. СЕДЕЛА САМ ЗА МАШИНОМ ШИЛА САМ (1968)

комбинована техника - колаж, 60 x 80cm

сигн. Цумхур 68, доле десно

Семјон ШЕПЧЕНКО, наставник ликовне уметности у Пироту, руски сликар који је боравио у Пироту истовремено са групом из Белорусије. Предавао је у Занатско-трговачкој школи од 1927-1930. и школске 1947/8.године. Осим у „Првом мају“ његове слике се налазе у „Полету“ и „Пекарском предузећу.

Основна литература: 120 година од трговачко-занатлијске до техничке школе у Пироту

170. ЈЕЛЕНИ У ШУМИ (прва половина XX века)

уље на платну, 45 x 60cm

сигн. С.Ш., ћирилица, доле десно

НЕПОЗНАТИ АУТОР

171. АРАБАТИ БАБА ТЕЋЕ (1993)

уље на платну, 72 x 86cm

НЕПОЗНАТИ АУТОР

172. **МОТИВ ИЗ РИЈЕКЕ** (1979)
акварел, 67 x 69цм
сигн. Св.И. 79